

Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Ailelerin Eğitim Sürecine Katılmalarının Öğrenci Başarısına Etkisinin İncelenmesi

Investigation Of The Effect Of Family's Participation In The Educational Process On Student Success Based On The Opinions Of Teachers And School Managers

ÖZET

Bu çalışmada, ailelerin eğitim sürecine katılmalarına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Nitel desende yapılandırılan araştırmanın çalışma grubunu, Batman İli Merkez İlçesinde MEB'e bağlı okullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerden oluşan 15 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılardan görüşme tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlar genel olarak, katılımcıların sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerin eğitim sürecine genel olarak katılmalarının düşük olduğu, öğrencileri desteklemedikleri; veli katılımının genel olarak eğitim süreçlerine katkı sağladığı; velilerin katılımı ile yaşanan engeller ile ilgili olarak velilerin ilgisizliği ya da zaman bulamamaları, okulların evlere uzaklığı, ailelerin çalışıyor olması, eğitime önem verilmemesi gibi çeşitli boyutlara yönelik görüş bildirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Süreci, Öğretmen, Okul Yöneticileri, Aile

ABSTRACT

In this study, the opinions of school administrators and teachers regarding the participation of families in the education process were examined. According to the results obtained from the opinions of 15 participants made with the school principal and teachers in the Merkez District of Batman; It has been seen that the necessary care is not given to the children, the participation of the parents with low socioeconomic level is generally low, the parents should participate in the education process, and they do not support the students. It is seen that parent participation generally contributes. According to this; It has been seen that the student contributes to the field of education and training, the teacher gets to know that child better, the problems are solved in a short time, the student thinks that he is cared for by his family, makes the student feel special, and accelerates success in a positive way. Regarding the obstacles experienced with the participation of the parents; Other parents' educational and socio-cultural qualifications are high, their students are behind the grade level, parents are not interested or can't find time, schools are far from home, parents are working, education is not given importance, some parents send their children to school because education is compulsory.

Keywords: Education Process, Teacher, School Administrators, Parents Advisor

GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır. İnsanın gelişimi ve davranışları, içinde yaşadığı çevreden ve toplumdaki bağımsız düşünülemez. Aileler yakın ilişkilerin en güçlü olduğu birincil gruplardır ve bireyin kişilik oluşumunda öncelikli etkileşimi sağlar (Tezcan, 1997: 142). Aile içinde çocuğa gösterilen davranışlar onun her türlü gelişimini, yaşamının her aşamasında etkiler (Öztop,1996: 4). Çocuğun içine doğduğu ilk çevre ailesidir. Çocukların davranışlarının şekillenmesi ve onların eğitimi ilk önce ailede başlar. Okul çağı başlayana kadar çocuğun maruz kaldığı çevre aile olduğundan, davranış gelişimi ve öğrenmelerin birinci sorumlusu aile bireylerdir. Okul öncesi dönemlerde davranış ve öğrenmeler konusunda destekleyici aile tutumlarının çocukların gelecekteki akademik başarılarını olumlu etkilediği de bilinen bir gerçekliktir. Eğitim ise, insan davranışlarını ve gelişimini etkileyen başlıca etmendir (Otote ve Omo Ojugo, 2009: 654).

Okul eğitim sisteminin bir alt sistemi olduğundan, okul sisteminin kendini etkileyen ve kendisinin etkilediği toplumun, aile ve diğer örgütlerden oluşan bir çevreye sahip olduğu kaçınılmaz bir gerçektir (Başaran 1994: 20). Bu nedenle okul ve toplum birbirinin ayrılmaz birer parçasıdır ve birbirinin tamamlayıcısıdır. Çocukların toplumsallaşmasını ve içinde bulunduğu çevrenin özelliklerini kazanmasını sağlayan okul, aynı zamanda çocuklarımızı geleceğe hazırlayan, toplumsal ve ekonomik kalkınmaya değer katacak bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bu amaçların gerçekleştirilmesi ancak okul-veli-toplum ilişkisinin güçlü olmasıyla sağlanabilir. Ortak değerler, beklentiler ve hedefler okulun ve eğitimin başarıya ulaşmasındaki anahtar kelimelerdir. Çocukların okul çağına başlamasıyla birlikte çocukların yaşantılarına okullar dâhil olmakta ve ailenin temelini oluşturduğu eğitim

Abdulkaki GÜL ¹

How to Cite This Article

Gül, A. (2023). "Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Ailelerin Eğitim Sürecine Katılmalarının Öğrenci Başarısına Etkisinin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:108; pp:5287-5317. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.66542>

Arrival: 18 October 2022
Published: 28 February 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Okul Müdürü., MEB, Ahmet Yesevi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bölümü Anabilim Dalı, Türkiye. ORCID: 0000-0003-4250-5827

serüvenine okul ve sosyal çevrede girmektedir. Diğer bir ifade ile öğrencinin başarısını arttırmak hem ailelerin hem de okulun ortak sorumluluğu haline gelmektedir (Tutkun ve Köksal, 2000: 216).

Genel olarak okul aileyi disiplini sağlamak için işbirliği yapılan bir kurum olarak, aile ise okulu eğitim ve öğretim faaliyetlerini yürüten bir kurum olarak görmektedir. Bu süreçte aile aktif rol oynayabileceğini pek düşünmez. Bu durum belirli bir yapaylığın ötesine geçmemekte ve iki kurumun ayrı işlevleri olan ve diğerinin işine karışmaması gereken kurumlar olarak algılanmasına yol açmaktadır (Erdoğan, 2000).

Okul müdürleri, yönetsel sorumluluklarının yanı sıra, öğretme-öğrenme süreciyle bağlantılı etkinliklerin planlanması ve uygulanmasına doğrudan katılmak zorundadır. Okul yöneticileri öğretmenlerin sınıf sürecine etkin katılımını sağlamalı ve öğrenci başarısını artıracak adımlar atmalıdır. Ayrıca okul yönetimleri, destek sağlayarak etkili okul-aile işbirliğini sağlamak için öğretmenleri teşvik etmelidir. Okul-aile işbirliğini sağlamada ve geliştirmede en önemli ve hayati rolü öğretmenler oynamaktadır. Çünkü öğretmenler öğrencilerle doğrudan etkileşimde bulunur ve onların ilgi ve ihtiyaçlarını yakından takip eder.

Calderhead (1997), öğretmenin hızla değişen rolüne dikkat çekti: "Öğrencilerle bütünleşmeli ve duygularını anlamalı, sınıf ortamını düzenlemeli ve meslektaşları ve velileriyle sürekli etkileşim içinde olmalıdır". Ailelerle yakın ilişki içinde olmanın önemine vurgu yapan Biller, görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: çocukları daha iyi tanımak" (Biller, 1997, s.51).

Öğretmenin çocuğu ve ailesini iyi tanması gerektiğini vurgulayan Viechnicki, öğretmenlerin bu amaçla özel bir dosya tutması gerektiğini açıkladı. Okul yöneticileri, aileye katkı sağlamak için çeşitli vesilelerle onları okula davet etmeli, öğrenci sorunlarını paylaşmalı, okul kararlarına dahil etmeli ve çocuğun başarısına ortak olmalarını ve katkıda bulunmalarını sağlamalıdır. Yönetmelikte okul aile birliği için önemli hususlar yer alsa da bu birliklerin etkin bir şekilde çalışması sağlanmalıdır. Yasal zorunluluklar olmasına rağmen Türkiye'de okul ve aile arasında planlı bir iletişim ve etkileşim bulunmamaktadır (Özbaş ve Badavan, 2009).

Okullar içinde, okul ve aile arasındaki entegrasyonu gerçekleştirmek, veli ile okul arasındaki iletişim ve işbirliğini sağlamak, genel ve mesleki eğitimi geliştirmeye yönelik faaliyetleri desteklemek, okulun zorunlu eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılamak ve Maddi imkanlarını kaybeden öğrenciler. Aslanargun'un (2007) Okul-Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı Tarama Çalışmasında belirttiği gibi, velilerin okul süreçlerine katılımının önündeki engellerden biri; Okul-aile iletişiminde en sık karşılaşılan sorunlar, okullardaki okul-aile birliklerinin etkin bir şekilde çalışmaması, okul yetkilileri ile velilerin check-in saatleri ve çok özel durumlar dışında bir araya gelememesi ve okula girememesidir.

Balkar'ın (2009) okul-aile işbirliği sürecine veli ve öğretmen görüşlerinin incelendiği araştırmasında, araştırmadaki veliler okul-aile işbirliğini sağlamada yetersiz toplandıktan, veliler de okul-aile işbirliğinin sağlanmasından yakınmışlardır. Veliler, öğrenme notları için ve dolayısıyla her iki grup da işbirliğinin yeterli olmadığı konusunda hemfikirdir. Araştırmalar yönetici, öğretmen, okul ve aile arasındaki ilişkilerin istenilen düzeyde ve verimli olmadığını, plansız ve rastgele olduğunu göstermektedir (Aslan, 1984; Aytaç, 1995; Balcı, 2001; Şişman ve Turan, 2002; Kolay, 2004; Aydoğan, 2006; Akbaşlı ve Kavak 2006), (alıntı: Argon, T. ve Kıyıcı, C., 2012).

Ancak okul ve aile arasında planlı, düzenli bir ilişki ve işbirliği çocuğun başarısı ve mutluluğu, eğitim faaliyetlerinin amaçlarına ulaşması, okulun daha etkin işleyişi için çok önemlidir. Velilerin okul yönetimine sistematik katkıları dağınık okul-aile-okul-aile işbirliğinin yeniden kurulmasına yardımcı olacaktır. Bu anlamda öğrencinin kişisel gelişiminde veli ve okulun rolüne ortak katkı sağlamak esastır. Bu bağlamda velilerin eğitim sürecine katılımına ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin olumlu ve olumsuz yönleri ile önerileri önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Ailelerin eğitim sürecine katılmalarına ilişkin okul idarecileri ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir? Sorusu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, ebeveynlerin eğitim sürecine katılmalarına ilişkin öğretmen ve okul idarecileri görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle, ebeveynlerin okul idarelerine katılımlarına ilişkin güçlü yönler, zayıf yönler, tehditler ve fırsatlar tespit edilerek, bu eksikliklerin giderilmesi, tehditlerin azaltılması, fırsatların değerlendirilmesi ve güçlü yanların pekiştirilmesi için yapılabileceklerin ortaya konulması mümkün olacaktır. Araştırmanın temel amacı çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen ve okul idarecileri ebeveynlerin eğitim süreçlerine katılımı konusunda ne düşünmektedir?
2. Öğretmen ve okul idarecilerine göre ebeveynler eğitim sürecine ne düzeyde katılmaktadır?
3. Öğretmen ve okul yöneticilerine göre ebeveynlerin eğitim sürecine katılmalarını engelleyen etkenler nelerdir?

4. Öğretmen ve okul yöneticilerine göre okullar, ebeveynlerin eğitim sürecine katılımını teşvik etmeye yönelik ne tür çalışmalar yapmaktadır?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Millî Eğitim Bakanlığı devlet okullarında ebeveynlerin eğitim sürecine katılmaları noktasında ortaya çıkan değişimlere yönelik olarak okul idarecilerinin ve öğretmenlerin görüş ve önerilerinin alınması amacıyla yapılmıştır. Ebeveynlerin okul yönetim süreçlerine katılımı ile ilgili araştırmaların büyük çoğunluğu, okullar tarafından aileler için tanımlanan ve yapılandırılmış okul merkezli aile katılımı etkinliklerini dört biçimde, iki uç arasında değişen düzeylerde incelemektedir. Birinci düzeyde, ailelerin okulun karar süreçlerine etkisinin az olduğuna inanılan ve aile katılımını evdeki eğitim çevresinin yapılandırılmasıyla sınırlayan yaklaşım bulunmaktadır. İkinci düzeyde, aileler okuldaki kırtasiyecilik işleri, ders dışı ve kültürel etkinlikler ile çocuk gelişimi etkinliklerine katılmaktadır. Üçüncü düzeyde aileler, öğretmenlerin sınıftaki yardımcıları gibi görev yapmakta, aile-öğretmen birliklerine katılmakta ve karar verme komiteleri gibi okul tarafından belirlenmiş amaçları desteklemektedir. Bu sürekliliğin diğer ucunda dördüncü düzeyde ise, aileler, okulda problem çözme, okulun düzenlenmesine yardım etme, yeniden yapılanma stratejilerini ve reformlarını değerlendirme ve uygulama görevlerini yerine getiren ortaklar olarak görev yapmaktadır (Lawson, 2003).

Ebeveyn faktörünün çocuğun eğitimindeki etkisi dikkate alındığında, eğitimcilere, ebeveynlerin eğitim sürecine katılımının sağlanması ve ebeveynlerle işbirliği yapılması konusunda önemli görevler düşmektedir. Ebeveynlerle işbirliği yapılması ve ebeveynlerin eğitim sürecine katılımı sayesinde öğrencinin çevresinde onun eğitimini destekleyen bir çevre oluşturulması ve öğrencinin bütüncül gelişiminin sağlanması mümkün olacaktır. Ebeveynlerin okul idaresine katılımı noktasında idareciler ve öğretmenler tarafından ortaya konacak olumlu ve olumsuz yönler ile ortaya çıkabilecek sorunlara yönelik öneriler, yapılacak çalışmaların daha etkili ve verimli olmasını sağlayacaktır. Bundan hareketle Millî Eğitim Bakanlığındaki devlet okullarındaki okul idareleri ve öğretmenler tarafından ortaya konulacak görüş ve önerileri önemlidir.

Sayıtlar

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı (Görüşme Formu), araştırma amaçlarına uygun verilerin toplanmasında aranan şartları taşıdığı düşünülmektedir.

2. Okul idarecilerinin ve öğretmenlerin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtların gerçek görüşlerini yansıttığı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2021-2022 yılında Batman ili Merkez ilçesindeki okul idarecisi ve öğretmen olarak görev yapan çalışanların, ebeveynlerin eğitim sürecine katılmalarına ilişkin algıları ile sınırlıdır.

2. Araştırma bulguları araştırmanın uygulandığı zaman dilimi olan 2021-2022 yılı ile sınırlı olup başka zamana genellenemez.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Okul

Okul, toplumun yetiştirmeyi hedeflediği insan sermayesinin şekillendiği yerdir. Toplumu geleceğe taşıyacak olan yetişmiş kadrolar ancak iyi organize edilmiş bir eğitim sistemiyle mümkündür. Bir toplumun eğitim felsefesinin temeli, o toplumun amaçladığı, ihtiyaç duyduğu insan tipini ve gelecek için kurguladığı toplumsal yapıyı ifade eder (Sarpkaya 2008).

Türk Eğitim Sisteminin de amaçları 1739 sayılı Millî Eğitim Temel kanununda ayrıntılı olarak özel ve genel amaçlar şeklinde ifade edilmiştir. Türk Eğitim Sistemi'nin genel amaçları daha çok soyut kavramlardan oluşmaktadır. Bu bölümde iyi insan, dürüst vatandaş, üretici ve bilinçli tüketiciler yetiştirmek olarak özetlenebilir. Özel amaçlar ise, Millî Eğitimin her kademesinde çocuklara kazandırılması gereken tutum, davranış, bilgi ve becerileridir (Sarpkaya, 2008).

Kıncal (1991) okulu eğitilme ihtiyacını karşılamak üzere çeşitli güçlerin bir araya geldiği yapı olarak tanımlamaktadır. Okul dâhil olduğu yapı itibarıyla bürokratik bir özellik gösterir. Ancak modern okul örgütlenmesi bütün paydaşlarının karşılıklı etkileşimi üzerine kurulmaktadır. Bu etkileşimin gerçekleşmesi için sağlıklı ortamın hazırlanması ve kontrol edilmesi okul yöneticilerinin görevidir (Kıncal, 1991).

Sarpkaya (2008) okulların birer sosyal sistem olduğunu ve bunun nedeninin her okulun kendine özgü bir kültürü olmasından kaynaklandığını ifade etmektedir. Okullardaki sistem yaklaşımı, okula ve eğitim sistemine bütüncül bir

bakış açısıyla bakmamıza ve çözümler üretmemize olanak tanır (Taymaz, 2009). Sistem yaklaşımına göre, okulların amaçlarına ulaşabilmeleri için alt sistemleriyle birlikte uyumlu çalışan bir bütünlüğe kavuşması gerekir. Adeta bir insan bedeni gibi okul örgütünün de bütün bileşenleriyle uyumlu, eşgüdümlü ve bütünlük içinde hareket edebilmesi gerekir (Başaran, 2000).

Okullar açık sistemlerdir. Bunun nedeni, sistem girdilerini, amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulduğu toplumdan almasıdır. Bu girdiyi işledikten sonra yine topluma çıktı olarak sunması ona açık sistem özelliği kazandırır (Aydın, 2004). Sosyal bir sistem olan okulun geliştirilmesinde sarf edilen emek ve çaba sadece okul yönetimini ve öğretmenleri etkilemekle kalmaz aynı zamanda veli-öğrenci ve sosyal çevre de bu kolektif ilişkilerden etkilenir (Taymaz, 2009).

Okul içine kurulduğu toplumun bir aynası, bir yansımasıdır. Hizmette ettiği topluma tarihi, ekonomik ve sosyo-kültürel özellikler açısından göbekten bağlıdır ve toplumun tüm kılcal damarlarıyla dirsek teması içinde ve karşılıklı etkileşim içindedir. Bu nedenle okulunun toplumdan ve toplumun problemlerinden soyutlanması düşünülemez (Kıncal, 1991). Yani okul ve çevrenin birbirine dönük olması, ortak amaçlar için çalışması, birlik ve bütünlük içinde hareket etmesi, yaşanan gelişmelerin eş zamanlı olarak gözlenmesi beklenir (Bursalıoğlu, 1972)

Etkili okul

Etkili okulun ne olduğuna değinmeden önce bu kavramın ortaya nasıl çıktığından bahsetmek faydalı olacaktır. Etkili okul araştırmalarının miladı "Coleman Raporu" olarak gösterilmektedir (Şahin, 2009). Bu alandaki çalışmaların geçmişi ABD'de 1960'lı yıllara kadar gitmektedir. 1966 yılında James S. Coleman ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada okulların öğrenciler üzerinde çok fazla etkisinin aslında olmadığı, okulun dışında yaşadıkları sosyal çevre ve ailenin çocuklar üzerinde daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Şahin, 2009). Bu çalışmaya tepki olarak 1980 yılından itibaren etkili okul konusu üzerinde yapılan çalışma sayısında önemli artış gözlenmiştir (Çubukçu ve Girmen, 2006).

Etkili okul fikrinin temel felsefesi her öğrencinin öğrenebilir olduğu sayılısına dayanmaktadır (Şişman, 2004). Etkili okul, her öğrencinin iliği ve yetenekleri doğrultusunda kendisine öğrenme olanağı bulabildiği okul olarak tanımlanabilir. Bu okul, kendisinden beklenen amaçları yerine getirebilmesi, çok yönlü ihtiyaç ve beklentilere cevap vermek üzere tasarlandığı için demokratik bir yapıya sahip olması gerekir. Bu yüzden etkili okulların en önemli amaçlarından birisi öğrencilere seçme gücü ve yeteneği kazandırmasıdır. Etkili okulu monoton, tek tip, baskıcı bir anlayış yerine; öğretmen, öğrenci, veli ve eğitimden beklentisi olan, toplumun bütün bireylerini hesaba katan, renkli, çoğulcu, katılımcı, açık ve şeffaf bir okul olarak tanımlamıştır (Şişman, 2004).

Etkili okul düşüncesinde, okulların önemli farklar yaratabileceği ve farklılıkları yaratma da önemli olanın düşünceler olduğu inancı hâkimdir. Etkili okullar, çocukların her açıdan başarılı olmaları için eğitim-öğretim ortamlarını organize eden, uygun eğitim-öğretim materyalleri ile fiziki ortamları geliştiren ve okulun tüm kaynaklarını rasyonel kullanan okullardır. Etkili okul olabilmenin ön koşulu daha fazla kaynağa sahip olmak değil, var olan kaynaklarla en iyi sonuçlara ulaşma çabasıdır (Çubukçu ve Girmen, 2006).

Etkili okul süreci öğrencinin bilgi, beceri ve deneyimlerini geliştirmeyi amaçlar. Bunu yaparken de öğrencinin dil, din, ırk, sosyo-ekonomik statü, cinsiyet, sahip olduğu bilişsel ve fiziksel becerilere bakılmaksızın tüm çocukların eğitimin beklenen amaçlarına ulaşabileceği ve bunu hak ettikleri düşüncesine dayanır. Bu tür okullar her öğrencinin akademik başarısının geliştirildiği, dezavantajlı gruptaki öğrencilere özel ilginin gösterildiği, özgeçmişlerinden bağımsız olarak birlikte yaşama becerisinin kazandırıldığı okullardır. Etkili okulda akademik açıdan güçlü öğrenciler kadar standartların altındaki öğrenciler de temel bilgi ve becerileri edinir (Kaplan, 2008).

Etkili okulun can alıcı özelliği bireyler arasındaki imkân eşitliğini sağlamayı amaçlamasıdır ve bunu hayata geçirme çabasıdır. Günümüz dünyasında etkili okulun özellikleri şu şekilde sıralanmıştır (Yelok, 2006):

- ✓ Amaç bütün öğrencilerin başarılı olmasıdır, öğrenciyi merkeze alır.
- ✓ Öğrencilere zengin öğrenme içerikleri hazırlar, öğrencilerin çok yönlü gelişimini hedefler.
- ✓ Öğrencilere kendilerini geliştirme imkânları sağlar, ulaşmaları için yüksek standartlar koyarlar ve bu standartlara ulaşabilmek için etkili eğitim-öğretim yöntemleri uygularlar.
- ✓ Etkili okullar pozitif okul iklimine sahip olup, bütün bileşenleriyle birlikte samimi, demokratik, katılımcı, eşitlikçi ve kültürel anlamda da zengin bir öğretmen ortamı oluştururlar.
- ✓ Mesleki gelişim ve mesleki etkileşim etkili okulların olmazsa olmazlarıdır. Bu tür okullarda öğretmenlerin işlerini en nitelikli biçimde yapabilmeleri sağlayacak şekilde besler. Öğretmenler de kendilerini etkileyen süreçlerde karar alma mekanizmasına katılırlar. Öğretmenler zümre çalışmalarının değerini bilir, program geliştirme ve uygulanması aşamasında işbirlikli çalışır.

- ✓ Öğretmenlerin çağın gereklerini yakalamaları ve gelecek için sağlıklı planlamalarda bulunabilmeleri için sürekli gelişimi destekler ve planlı hizmet içi faaliyetlerle öğretmenleri besler.
- ✓ Okul yöneticileri paylaşımcı liderlik modelini benimser. Sorunların işbirliğine dayalı olarak çözümü esastır. Takım ve grup çalışmaları eğitimin her sürecinde etkindir. Kuruma aidiyet üst düzeydedir ve personel birbirinin özellikleri iyi bilir. Okulun tüm paydaşlarının gereksinimlerine duyarlı bir liderlik ve kurum kültürü esastır.
- ✓ Etkili okulların bütün paydaşları sorun çözme konusunda ve örgütü geliştirme konusunda hevesli ve gönüllüdürler. Yaratıcı sorun çözümlerini benimser ve desteklerler.
- ✓ Okul-aile katılımı ve okul-çevre katılımını eğitim felsefelerinin temeline alırlar. Ailelerin ve çevrenin okuldaki karar süreçlerine katılmaları desteklenir. Bu sayede velilerin ve çevrenin okulu daha yakından tanımasını sağlar.

Velileri, okul etkinliklerine katılım ve okul geliştirme çabalarına destek konusunda daha hevesli olmalarını sağlar. Bu durum, etkili okulun başarıya ulaşması için ön koşullardandır. Ayrıca okul ile çevre iç içe olmak zorundadır. Eğitimin gerçek anlamda merkezi olmalıdır. Çevrenin kaynaklarından faydalanırken kendi kaynaklarını da çevrenin hizmetine sunmalıdır.

Okullar belli bir toplumsal çevrenin parçasıdır ve çevresiyle sürekli etkileşim içerisindedir. Okulların etkili olabilmesi için sahip olduğu kaynakları çok iyi tanıması ve planlamasını buna göre yapması gerekmektedir. Yani teşhisi doğru koyup, doğru tedavi yöntemleri uygulamak gerekir. Bu süreç içerisinde de süreçten etkilenen bütün paydaşların planlama ve karar alma süreçlerinde işin içinde olmaları okula olan güveni arttıracaktır ve aidiyet duygusunu oluşturacaktır. Etkili okul geliştirirken şüphesiz en önemli paydaş ailelerdir.

Okul ve ailelerin ortak amaç ve hedefler etrafında kenetlenmesi ancak birbirini iyi tanımasını ve etkili iletişim kurmalarına bağlıdır. Bunu başardıklarında birbirlerini anlamaları, beklentilerin farkına varmaları, sorunların üstesinden gelmelerini sağlayacaktır. Yapılan çalışmalarda aile katılımının yüksek olduğu okullarda öğrencilerin davranış problemlerinin en aza indiğini, akademik başarının yükseldiğini bizlere göstermektedir. Ayrıca aile katılımında çocukları en iyi tanıyan kişilerin ebeveynler olduğunu, okul-ev tutarlılığını sağlamada kilit role sahip olduklarını öğrencilerin kişisel, sosyal, akademik gelişimleri için eğitim-öğretim sürecinin vazgeçilmez ortakları olduğunu yadsınamaz bir gerçektir.

Aile Katılımı

Aile katılımı birçok farklı değişkeni içinde barındıran karmaşık bir olgudur. Aile katılımını farklı boyutlarıyla incelemeyen önce katılım konusunda bir tanımlama yapmak yerinde olacaktır. Katılım; en kısa tanımıyla toplumsal bir gruba girme süreci olarak ifade edilebilir. Bu birden çok insanın bir amaç için bir araya gelerek iletişim geliştirme, eyleme geçme, gözlemci olma, takip etme ve ya aktif rol alma aşamalarını içerebilir. Çakmakçı (2003) katılım sürecinin başarıya ulaşabilmesinde katılımcıların ortak değer yargılarına sahip olma düzeylerinin etkili olduğunu ifade etmektedir.

Ayrıca Hesapçioğlu (1994) da sadece bireylerin bir araya gelmelerinin katılım sürecinde bir anlam ifade etmediklerini aynı zamanda bireylerin birbirini etkileme gücüne de sahip olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Aile katılımı olgusu üzerine uzlaşılmış ortak bir tanım olmamakla birlikte yapılan tanımların ortak özelliklerine baktığımızda; çocuğun akademik, kişisel ve sosyal hayatında başarıya ulaşması için okul-aile bağlarının güçlendirilmesi, eğitim ve karar süreçlerine velinin doğrudan dâhil edilmesi, aile-okul-öğrenci üçgeninde ilişkilerin ve iletişimin güçlendirilmesi ve ailenin okul ile ortak hareket edebilmesi için ailenin desteklenmesi, eğitilmesi olarak özetleyebiliriz. Ailelerin çocuklarının eğitimine aktif olarak katılımı tüm dünyada çok önemsenmekte, okul sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak düşünülmektedir (Kocabaş, 2006).

Aile katılımı ve ailenin eğitilmesiyle ilgili ilk çalışmalar Amerika Birleşik Devletleri'nde 1815 yılında uygulanan anne-baba sınıflarıyla başladığını ifade edebiliriz. Bu gelişmeyi takip eden birçok aile katılım programı geliştirilmiştir. En bilinen örnekleri "Head Start", "Home Start" ve "Follow Through" gibi programlardır. Ayrıca 1980'li yıllar itibari ile ülkelerinde yaşanan erken yaşta hamilelik, erken okul terkleri, erken yaşta suça karışmış olan öğrenci sayısının artması aile katılımı konusuna ilginin artmasını sağlamıştır (Weber, 2010).

Tüm dünyada yaşanan ekonomik, sosyal, teknolojik, sosyolojik, siyasi değişiklikler baş döndürücü bir hal almakta, bu değişimlere ayak uydurabilmek okul-aile katılımını bir zorunluluk haline getirmektedir. Değişime ayak uydurma çabası okulların demokratikleşmesine, eğitim hakkının tekrardan yorumlanmasına ve buna bağlı olarak eğitimde yapılacak reformlara yön vermede etkili olmuştur. Aile katılımı konusunda dünyada birçok ülke konu üzerine eğilmiş ve okulu, öğretmeni, aileyi cesaretlendirici, destekleyici ve eğitim sürecine dâhil eden birçok yasal düzenlemeler de yapılmıştır. Ancak tüm çabalara ve yasal dayanaklara rağmen uygulama konusunda pek çok dünya ülkesi, aile katılımı konusunda sınıfta kalmaktadır (Keçeli- Kaysılı, 2008).

Okul, iyi organize edilmiş bir ortam oluşturarak çocuğun kendisine ve topluma faydalı olacak bilgi, beceri ve davranış edinmelerini sağlamayı amaçlar. Ancak okullar bu kazanımları öğrencilere doğrudan kazandırabilecek bir sihirli değneğe sahip değildir. Çocuğun bu kazanımları elde etmesinde evde erken çocukluk döneminde aileden kazandığı güven, özgüven, kendini ve çevresini doğru algılama becerileri önemli bir yer tutar. (Epstein, 1987).

Okul ve öğretmen çocuğun başarısında tek başına yeterli olamamaktadır. Eğitimin ailede başladığı, okul aile işbirliğinin çocuğun başarısı üzerinde ve psikolojik durumu üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Yıldırım, Dönmez, 2008). Çocuğun okulda edindiği bilgi, beceri ve davranışlar evde de desteklenip pekiştirilmezse bu kazanımlar zamanla sönecektir, unutulacaktır. Bunun yanında edinilen kazanımlara ailelerin tutumu ve bu kazanımlara onların verdiği değer de çok önemlidir. Bu ve bunun gibi birçok farklı etkenden ötürü okul ailenin desteğine ihtiyaç duyar. Aile katılımı konusunda okul idaresi düşen önemli sorumluluklar vardır. Öncelikle okul yöneticisinin aile katılımı konusundaki inançları ve verdiği değer çok önemlidir. Aile katılımının önemine inan lider; sürecin her adımını takip eder, sürecin içinde yer alır. Bu süreç, aile katılımını bütün personele iyi anlatmakla, samimi ve sabırlı bir tavırla yönlendirmekle, onlarında inanç ve tutumlarında pozitif değişiklikler yaratarak başlar. Daha sonra tüm paydaşları sürece dâhil ederek planlama, karar alma, değerlendirme süreçlerini gözden geçirme ve organize etme sorumluluğu tamamen yöneticiye aittir (Epstein, 1987).

Epstein ve Jonsorn (2004) yöneticilere düşen sorumlulukları şu şekilde özetlemişlerdir;

- ✓ Okul-aile-toplum işbirliğine yönelik etkinlikler organize etme ve bunlara gerekli bütçeleri ayırmak.
- ✓ Öğrenci- aile iletişimi etkili ve güçlü hale getirecek okul etkinlikleri ve işbirlikleri geliştirmek.
- ✓ Okul ile ilgili bütün gelişmeleri, etkinlikleri, programları çeşitli araç ve yöntemlerle kamuya ilan etmek
- ✓ Okul-aile bağı kuvvetlendirmek amacıyla süreci geliştirici, destekleyici zenginleştirici kaynaklar ayırmak ve bu sürece katkı sağlayacak toplumsal grupları ve toplum liderlerini sürece dâhil etmek
- ✓ Çocukların mutlaka aileleri tarafından akademik başarılarının izlendiğini bilmelerini sağlamak

Bunlara ek olarak okul, toplumun normlarının ve demokratik değerlerinin çocuğa kazandırılması amacıyla yaptığı etkinlik ve planlamalarla aileyi desteklemelidir. Okul, çocuğun aile koşulları hakkında bilgi sahibi olurken ailelerin de okul yapılan eğitimi, etkinlikleri izleme fırsatı vermelidir (Bilgin, 1990). Okulun aile katılımı konusunda başarıya ulaşabilmesi geleneksel anlayıştan sıyrılma ve yeniliğe açık olma potansiyeline bağlıdır. Değişimin sağlanabilmesi için de tüm paydaşların bu işbirliğindeki rolleri, sorumlulukları, görevleri açık ve net şekilde ifade edilmelidir.

Başarıya götürecek yöntemler için tüm paydaşlarla (paydaş kuramına atf) kararlar birlikte alınıp kısa ve uzun vadeli politikalar geliştirilmelidir. Ailenin ve toplumun bu sürece katılması son derece önemlidir zira aile ve toplumun sürece dâhil edilmediği durumlarda kurumsal değişim sözel ifadelerin ötesine geçememektedir. Bu amaçla ailelerle yapılacak buluşmalar, toplantılar, etkinlikler aile görüşü ve önerileri dikkate alınarak organize edilmelidir. Bu sayede ailelerin aidiyet duygusu geliştirilebilir. Okul yöneticilerine düşen sorumluluklar üzerinde epeyce durduk. Aile katılımı olgusunun bir diğer önemli aktörü de tabii ki öğretmendir.

Öğretmenlerin tutum, davranış ve inançları aile katılımının niteliğini arttıran önemli bir değişkendir. Bu bağlamda öğretmenin açık sözlü, tutarlı ve kararlı olması sürecin sağlıklı işlenmesini sağlar. Öğretmenlerin aile katılımı konusunda her aileyi dikkate alan etkinlikler planlaması, her ebeveyne karşı olumlu yaklaşım sergilemesi etkili bir yöntemdir. Anne-babalarla olumlu ilişkiler geliştirirken öğretmenlere avantaj sağlayacak bazı özellikler bulunmaktadır. Bunlar sıcakkanlılık, samimiyet, demokratiklik, öğrenci merkezlilik, duyarlılık, açıklık ve tutarlılık gibi özelliklerdir. Bu özelliklere sahip öğretmenlerin veliler tarafından da benimsenmesi, önerilerinin dikkate alınması, paylaşılan bilgilerin doğruluğuna ve samimiyetine güvenilmesi ve velilerini destekleyici tavırları ebeveynleri işbirliğine istekli hale getiren unsurlardır (Cömert ve Güleç, 2004).

Aile katılımının istenen düzeyde olması öğretmenlerin çocuğu ve aileyi daha iyi tanımasına, çocukların bireysel ve akademik ihtiyaçlarını gözlemlemesine olanak tanıyacaktır. Böylece daha geniş bir bakış açısıyla eğitim sürecine odaklanacak ve çocukların beklenti ve ihtiyaçlarına daha doğru cevap verilebilecektir. Öğretmenlerin eğitim süreçlerinde öğrenciye ve aileye karşı birçok kaygıları bulunmaktadır. Çünkü okulda kazanılan davranışların evde kolaylıkla bozulabileceğinin farkındalardır. Ayrıca çocuk nasıl bir ailede, nasıl bir ortamda yaşadığı, ebeveynlerin çocuklarına ödevler konusunda ne derecede destek oldukları, okul ve derslerle ilgili karşılaşılan problemlerde velili tutumlarının nasıl olduğu, öğretmenler için merak konularıdır.

Okulda ve sınıftaki öğrenci başarısı ve uyumu aile ortamında edindiği kazanımlarla doğru orantılıdır. Okuldaki kazanımların veliler tarafından desteklenmedikçe başarının artırılması mümkün görülmemektedir. İçinde yaşadığımız zaman diliminde bilgi ve teknoloji baş döndürücü bir hızda ilerlemekte ve bu değişim sosyolojik yapının hızlı bir şekilde evrilmesine neden olmaktadır. Aileler üzerine düşen sorumluluklarda bu süreçte

değişmekte, çeşitlenmekte ve daha karmaşık bir hal almaktadır. Ayrıca çocuğun her gelişim döneminde ebeveyn rol, görev ve sorumlulukları da değişmekte ve çeşitlenmektedir. Ebeveynler çocukların ilk öğretmenleridir.

Çocukların en temel becerilerini kazandıran öğretmenlerin aile olması nedeniyle ebeveynlerin toplumun değişen ihtiyaçlarına göre güçlendirilmesi ve eğitilmesini gerekli kılmaktadır. Bu eğitim anne-baba eğitimi olarak nitelendirilmekte ve aile içi iletişimin etkili ve verimli bir hale gelmesini amaçlamaktadır. Çocuklar üzerinde olumlu davranış geliştirme konusunda aileyi desteklemeyi hedeflemektedir (Özeke-Kocabaş, 2006).

Çocuğun hayata gözlerini açmasıyla birlikte en temel aile sorumlulukları yemek, giyim, barınma, güvenlik, sağlık ihtiyaçlarını karşılamaktır. Çocuk büyüdükçe bilişsel ve fizyolojik gelişimlerini destekleyici ev ortamı sağlamak öncelik haline gelir. Dil becerileri, temel bakım becerileri, psiko-motor vb. becerilerin kazandırılmasında aile içinde yaratılan ortam ve hava büyük önem arz etmektedir. Çocuklar okul çağına geldiklerinde çocuğun ihtiyaç duyduğu eğitim gereçlerini, ödev yapmaları için evdeki fiziksel ortamı düzenlemek ailenin sorumluluğundadır (Epstein, 1987).

Kıncal (2000) okulun, aileleri ev ortamının zenginleştirilmesi konusunda eğitime sorumluluğu olduğundan bahseder. Ve bu eğitimlerin planlı, programlı ve süreklilik arz etmesi oldukça önemlidir. Çocuğun okul öncesi eğitim kurumlarına başlamasıyla birlikte toplumun çocuk üzerindeki etkisi başlar. Bu dönemde de ailelere düşen sorumluluklara bir yenisi eklenmektedir. Çocuğun dâhil olduğu gruplarla, okul yönetimi ve öğretmenlerle geliştirilecek olumlu ilişkiler çocuğun topluma adaptasyonunda, kişisel, bilişsel ve akademik gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Bu sürecin başarılı olması ancak iyi yapılandırılmış bir okul ortamında, çocuk gelişimini önemseyen okul-aile işbirliğine bağlıdır (Comer ve Haynes, 1991).

Satr (1996) aile eğitimi konusunda ABD’de uygulanan “Head Start Projesi” ile eğitim programının aile eğitimleriyle desteklendiğinde daha başarılı sonuçlar elde edildiğini ifade etmiştir. Son olarak aile katılımının ana hedef, eğitimin sürdürülebilirliğini sağlama ve eğitimin her boyutunu dikkate alarak başarıyı arttırmaktır. Okulda elde edilen kazanımların evde, evde elde edilen kazanımların okulda desteklenmesi istenilen davranış değişikliklerinin başarıyla gerçekleştirilmesini sağlar (Şahin ve Ünver, 2005). Epstein (2008) bu bağlamda aile katılımının etkili olması için dört anahtar unsurdan bahsetmektedir:

- ✓ Okulun tüm paydaşları, yani okul yöneticileri, öğretmenler, veliler, sivil toplum kuruluşları, kanaat önderleri ve öğrenciler okul gelişimine hizmet ederler ve aile katılımı sürecini planlamakla yükümlüdürler.
- ✓ Epstein’in (1995) altı katılım odaklı etkinlik olarak tanımladığı okul etkinliklerine ve ailelerin kendi belirledikleri yöntemlerle okula katılım sağlamalarına yardım eder.
- ✓ Okulun gelişim politikası, aile katılımı planı ve öğrencinin gelişimi için belirlenen kazanımlar tutarlı olmalıdır.
- ✓ Hazırlanan plan ve etkinliklerin etkililiği sürekli kontrol edilerek revizesi, yenilenmesi veya iptal edilmesi sağlanmalıdır.

Epstein’in Aile Katılım Modeli

Aile katılımının süreçlerini, anatomisini tanımlamaya çalışan, işleyişini açıklamaya çalışan birçok model bulunmaktadır. Bu modellerin bazılarında velilerin çeşitli eğitim ortamlarındaki rollerine odaklanırken bazı modeller bunun yanında aile eğitimini de sürece dâhil ederek farklı anlayışlarda modeller sunmaktadır. Çağdaş modeller daha kapsayıcı ve aile katılımına en geniş perspektiften bakan, ev, okul, toplum temelli yaklaşımlardır. Bu modeller eğitimde başarının artırılması amacıyla eğitim şemsiyesi altındaki tüm bireylerin ve grupların rol, sorumluluk tanımlarını yaparak aralarındaki ilişkilerin geliştirilmesinde önemli roller üstlenmiştir (Bauch, 1994).

Alanyazında en çok kabul görmüş ve atf almış olan model Epstein ve meslektaşlarının aile katılımı ile ilgili ortaya koydukları modeldir (Bauch, 1994). Bu modelde okul-aile ilişkilerini, eğitim yönetimi sürecinde ihtiyaç duyulan bütün programlama ve organizasyon süreçlerine de dâhil ederek genel geçer kıstaslar belirlenmiştir (McClain, 2006). Okul sistemi girdisini toplumdan alır ve çıktısını yine ait olduğu topluma verir. Bu nedendir ki öğrenci bu sistemin merkezindedir. Çocuğun gelişimi; kendisini, ailesini ve toplumu etkilediğinden odaklanılması gereken temel unsurun çocuk olduğu yadsınamaz (Epstein, 1995).

Epstein aile katılım modelini altı temel üzerinde oturtmuştur. Bu altı temel aile katılım çeşitlerini oluşturur. Bunlar; Ana-babalık, iletişim, gönüllülük, evde öğrenme, karar verme ve toplumla işbirliği olarak sıralanabilir. Eğitimin birey, aile ve toplum açısından başarıya ulaşabilmesi alt katılım türünün uygulanmasına ve işlevselliğine bağlıdır (Epstein ve Sheldon, 2002). Her bir aile katılım modeli birbiriyle bağlantılıdır ve birinin başarıya sahip olması diğer türlerin de başarılı olmasına bağlıdır (McClain, 2006). Model eğitimcilerde daha geniş katımlı okul programları geliştirme konusunda, çevreyle iletişim konusunda, sorunların çözümü ve iyi uygulamaların geliştirilmesi konusunda rehberlik etmektedir (Epstein, 1995).

Aile Katılım Türleri

Epstein'in sunduğu ilk aile katılım modeli beş alt başlıktan oluşan bir sınıflama iken, ilerleyen yıllarda meslektaşlarıyla yaptıkları çalışmalar neticesinde okul-aile-toplum merkezinde altı farklı katılım türü tanımlamışlardır (Epstein ve Sheldon, 2002). Bu katılım türlerini açıklarken de dört boyut üzerine inşa etmiştir. Bunlar; Aile Merkezli, Toplum Merkezli, Okul Merkezli ve Çocuğun Öğrenmesi Merkezli olmak üzere sınıflandırılmış olup aile katılımı konusunda bir temel oluşturmaktadır. Epstein'in tanımladığı aile katılım biçimleri; "AnneBabalık", "İletişim", "Evde Öğrenme", "Gönüllülük", "Karar Verme" ve "Toplumla İşbirliği/Bağlantı kurabilme" biçiminde sınıflandırılmaktadır (Epstein, 1995). Katılım türleri ve temel özellikleri aşağıda tanımlanmıştır:

Anne-babalık (Çocuk Yetiştirme)

Anne-babalık adıyla nitelendirilen bu boyutta ebeveynlere çocukları için evde eğitim ortamları hazırlamaları konusunda nasıl yardım ve rehberlik edilmesi gerektiği açıklanmaktadır. Anne-babalık katılım türüne yönelik çalışmaları ise; sağlık, beslenme çocuk ve ergen gelişimi, kişisel gelişim gibi konularda verilebilecek seminerlerin yanında, çocuğun ihtiyaç duyduğu her sınıf düzeyinde bilgi beceriler hakkında öğrenmeyi destekleyici bilgilendirmeler ve görüşmeler yapılması şeklinde ifade edilebilir (Epstein ve diğerleri, 2002).

Ayrıca okul-aile ilişkilerinin güçlendirilerek çocuğun eğitimi konusunda kültürel ve bireysel ihtiyaçlara yönelik iş birliğine olanak yaratmaktadır (Epstein, 1995). Böylece öğrencileri bir birey olarak merkeze alarak; onları tanıyarak ve anlayarak ev ortamında da öğrenmelerini desteklenmeyi amaçlar (Sanders, Epstein ve Connors-Tadros, 1999; McClain, 2006). Epstein (1995) anne-babalık aile katılım türünün nasıl uygulanacağına yönelik araştırmalarında önerilerde bulunmuştur. Bunlar:

- ✓ Farklı demografik özelliklerdeki ailelere ve çocuklara seminerlerin düzenlenmesi, video ve çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak bilgilendirme notlarının hazırlanması,
- ✓ Ailelere yönelik aile eğitimi ve çeşitli beceri kurslarının düzenlenmesi,
- ✓ Ailelere sağlıklı yaşam, beslenme alışkanlıkları vb. konularda eğitim desteklerinin sağlanması şeklindedir.

Çocuk yetiştirme katılım türü çocuklara, ailelere ve öğretmenlere yararlar sağlamaktadır. Öncelikle çocuklara sağladığı faydalardan bahsedecek olursak:

- ✓ Ebeveyn desteğini hissederek, geleceğe daha güvenle bakarlar.
- ✓ Anne babaya karşı saygı gelişir.
- ✓ Olumlu davranış geliştirme, bilgi ve beceri ediniminde aile ile işbirliği içerisinde olur.
- ✓ Okulun önemini ve değerini anlayarak okuldaki faaliyetlere katılım konusunda daha hevesli olur.

Çocuklara sağladığı yararların yanında ebeveynler içinde birçok önemli faydalarını saymak mümkündür. Bunlar:

- ✓ Çocuğun gelişimi, anne-babalık, ev ve okul ortamlarının geliştirilmesi konularında bir anlayış gelişmesine yardımcı olur.
- ✓ Diğer ailelerle ve öğretmenlerle geliştirilen diyalog sayesinde yaşanan sıkıntıların aslında sadece kendisi tarafından yaşanmadığını, sorunların çözümü konusunda yalnız olmadığını hissederek ve güven duygusu kazanır.
- ✓ Okula aidiyet gelişir, okuldan ve diğer ailelerden destek alma duygusu gelişir.

Diğer paydaşlara olduğu gibi öğretmenlere de bu türün yadsınmaz faydaları mevcuttur. Bunlar:

- ✓ Velilerin var olan demografik, sosyal kültürel, ekonomik özelliklerinin anlaşılması, beklenti ve ihtiyaçlar hususunda ortak bir anlayışın kurulması sağlanır.
- ✓ Anne-babaların çocukları üzerindeki emek ve çabalarının farkına varmalarına, onlara saygılarının gelişmesine ve çocuklar üzerindeki etkilerini kabul etmelerini sağlar.
- ✓ Öğrencilerin farklılıklarına, zenginliklerine ve bireysel ihtiyaçlarına yönelik anlayış geliştirmelerini sağlar.
- ✓ Öğretmenlik becerilerinde akademik bilgi, yeterlilik, sınıf yönetimi, çocuk psikolojisi vb. yanında aile, çocuk ve toplumla güçlü iletişimin ve işbirliğinin önemini ve değerini kavrar.

Epstein ve arkadaşları (2002) anne-babalık aile katılımı türünde karşılaşılabilecek güçlüklerden de bahsetmişlerdir. Aile katılımı konusunda her ebeveynin istekli, gönüllü ve katılımcı olmadığı bir gerçektir. Bu nedenle öğretmenlerin her aileye ulaşma konusunda istekli ve gönüllü olmaları elzemdir. Ayrıca öğrenciden ve velilerden gelen bilgilerin güvenilirliği, öğrencinin gelişimi konusunda faydalı, işlenebilir ve kullanılabilir olması, okul idaresiyle bilgi paylaşımı konusundaki kanalların açık olması başarıya ulaşmak için önemli etkenlerdendir.

İletişim

Epstein (1995) okullar için aile ile iletişimde olmanın ve onlarla etkili bir iletişim kurmanın doğal bir zorunluluk olduğundan bahseder. Kurulan iletişimin de iki yönlü olması esastır. Gerek öğrencinin gelişimi gerekse okul programlarının geliştirilmesi için bu iki yönlü iletişim ve çeşitli iletişim kanallarının sağlanması hayati öneme sahiptir (Sanders ve diğerleri, 1999). Epstein ve Sheldon (2002) yaptıkları araştırmada iletişime verilen değer arttıkça aile katılımının niceliği ve niteliği de artmaktadır. Bu karşılıklı iletişimin kuvvetlendirmesi, öğrenci başarısını arttırdığı gibi okula devamsızlık ve disiplin problemlerinde de azalmasını sağlamaktadır (Aslanargun, 2007).

Ailelere çocukların gelişimleri, okul etkinlikleri, devamsızlık vb. konularda bilgi paylaşımı yapıldığı gibi ailelerden okul geliştirme ve eğitim geliştirme programları hakkında görüş, öneri alma olanağı doğurur. Etkili şekilde uygulandığında velinin okula aidiyetini geliştirme ve katılımının artması hususunda gelişmeler yaşanır. İletişimi geliştirmek için gelişen teknoloji sayesinde oldukça fazla kanala sahibiz. Bunlardan birisi ailelerin katılabileceği seminerler, konferanslar ve sosyokültürel nitelikteki etkinliklerdir. Bunların olumlu yanı maliyetin düşük olmasıdır. Olumsuz yanı ailelerin geneline uygun zaman planlamasının yapılması güçlüğüdür (Weber, 2010).

Yüz yüze görüşme iletişimin en önemli kanallarından birisidir. Doğrudan kaynağından bilgi edinmeyi, sıcak ve güven içinde bir iletişim kurma olanağını bize verir. Epstein (1995) bu nedenle her öğrencinin ebeveyni ile yılda en az bir defa görüşmenin gerekliliğinden bahseder. İletişimin daha hızlı ve nitelikli olabilmesi için telefon, mail, sosyal medya grupları önemli işlevler üstlenmektedir. Bir diğer iletişim kanalı da çocuklara sorumluluğun verildiği, onların aracı olarak kullanıldığı broşür, ödev notları, etkinlik çağrı pusulaları şeklinde örneklendirilebilir. Son olarak okulu daha iyi tanımak ve yapılan etkinlikleri daha yakından takip etmek amacıyla okulların hazırlanmış oldukları sosyal medya ve web sayfaları, okul dergileri, okul bültenleri, duvar gazeteleri diğer önemli iletişim kanallarıdır. Aileler genellikle okuldan gelen davetlerin maddi yardım, şikâyet, uyarı veya not bildirimini vb. nedenlerden olduğunu düşünmektedir. Aileler okula çoğunlukla çocuklarıyla ilgili şikâyetler, parasal yardım istenmesi, öğrencinin notunun bildirilmesi, uyarı vb. nedenlerle çağrıldıklarını düşünmektedirler. Bu algı doğal olarak ailelerde öfke, umursamazlık, çekinme ve boş vermişlik duygularına sebep olmaktadır (Akbaşlı, 2007).

İletişim bağlarının güçlenmesine ve aile katılımının önündeki kalkmasına yardımcı olabilir. Epstein ve arkadaşları (2002) iletişim aile katılımına sağlayacağı faydaları yine ebeveyn, öğrenci ve öğretmen özelinde irdelemiştir. Öğrencilere katacağı olumlu özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Kişisel, bilişsel, davranışsal, akademik gelişimi üzerinde gerçekçi bir algıya sahip olur ve ihtiyaç duyduğu gelişim fırsatları adına farkındalık kazanır.
- ✓ Okulun beklentileri, okuldaki uyulması gereken kurallar ve yönetmelikler hakkında doğru bir algılama ve kurallara uyma konusunda farkındalık kazanır.
- ✓ Okulda düzenlenen etkinlikler, kurslar, programlar hakkında bilgi sahibi olur.
- ✓ İletişim katılım türündeki rollerini benimser, doğrudan iletişimin ve iletişimde aracı kişi olarak üstlendiği kritik görevin farkında olur. Bu süreçten olumlu şekilde faydalanacak bir diğer paydaş ebeveynlerdir.

Ebeveynlerin okulla işbirliği algısının gelişmesi, çocuklarının başarılarının yükselmesi için okulla ve çevreyle doğru iletişim kanallarıyla ve etkili bir şekilde iletişim kurması gereklidir. Ebeveynlerin bu süreçte elde edecekleri faydalar ise:

- ✓ Okulun uyguladığı programları, okulun uymak durumunda olduğu yönetmelikleri ve okulun sahip olduğu kültürü tanımalarını sağlar.
- ✓ Çocuğun çok yönlü gelişimi hakkında bilgi sahibi olma, çocuğun eğitim yaşantısına dâhil olma ve yön verme imkânı sağlar.
- ✓ Çocuğun geleceğini etkileyen önemli konularda sorumluluk alma farkındalığı kazandırır.
- ✓ Okul yönetimi, öğretmenler, okul çalışanları, diğer velilerle ve toplumun çeşitli kuruluşlarıyla işbirliğine dayalı olumlu etkileşimler kurmayı sağlar. Öğretmenlerinin mesleki becerilerinin olmazsa olmazlarından birisi iletişimdir.

Öğretmenler için mesleklerinin önemli bir parçası iletişimdir. Bu yüzden öğretmenlerin birer etkili iletişim uzmanı olmaları gerekir. Çalışma alanları onlara bu deneyimi sağlamalarına yönelik önemli fırsatlar yaratır. Öğretmenlerin iletişimi sayesinde elde edecekleri kazanımları da şu şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ Etkili iletişim kanallarını öğrenmeleri ve aile ile karşılaşılabilecek iletişim problemleri konusunda farkındalık kazandırır.
- ✓ Mesleki gelişim açısından iletişimin önemi konusunda farkındalık kazandırır.

- ✓ Veli-öğrenci, veli-öğretmen, veli-veli, öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim ağlarını doğru çözümlenme ve süreci yönetme becerileri kazandırır.
- ✓ Anne-baba beklentilerini doğru şekilde algılayarak eğitim programları ve okulda uygulanacak eğitim politikalarına yön verme becerisi kazandırır.

İletişim konusunda da karşılaşılabilecek birçok güçlük vardır. Seçilen iletişim kanalının türüne göre mekânsal, zamansal, fiziksel, ekonomik ihtiyaçlar hesaba katılmalıdır. Örneğin yapılan duyurunun ulaşılabilirliği, ailelerin ve öğretmenlerin bu süreçler için ayırdıkları zaman, yazılı ve basılı duyurularda tasarım, dil, maddi yeterlilik gibi konular süreci etkileyen unsurlardır. Ve son olarak iletişim karşılıklı yapılan işteş bir eylem olduğundan ikili iletişim kanalının açık olduğundan emin olunmalıdır (Epstein ve diğerleri, 2002).

Gönüllülük

Aile katılımı konusunda bir diğer katılım türü gönüllüktür. Tanım olarak gönüllük; eğitim süreci içerisinde okulun ihtiyaç duyduğu konularda destek olma ve organizasyonda rol üstlenme şeklinde ifade edilebilir (Sanders ve diğerleri, 1999). Epstein (1995) gönüllülüğü tanımlarken, okul gelişimi ve öğrenci gelişimi için herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda herhangi bir şekilde destek olmak olarak nitelemiştir. Başarı ortaklaşa elde edilen bir süreçtir. Başarıya ulaşma sürecinde öğrencinin başarısı var olduğu aileden, okuldan, toplumdaki bağımsız düşünülemez. Bu nedenle küçük ölçekte çocuğun başarısı, büyük ölçekte toplumun başarısı için bu kolektif sürecin iyi yönetilmesi ve tarafların sürece güçleri, zamanları, imkânları ölçüsünde gönüllü olmaları, destek vermeleri beklenmektedir. Ebeveynlerin gönüllü olarak katılabilecekleri birçok ihtiyaç alanı mevcuttur. Bunlardan bazıları sınıf içinde öğretmene yardımcı olma, gözetmenlik, sahip olduğu mesleğin özelliğine göre öğretici veya rehber, kariyer günü konuşmacısı, gezi organizatörü ve hatta spor veya çeşitli turnuvalarda okul taraftarı olma şeklinde çoğaltılabilir (Gül, 2007).

Bunların dışında okul geliştirme konusunda okul idaresine yapılacak yardımlar, okul ile birlikte gerçekleştirilecek toplum hizmetleri ve sosyal dayanışma çalışmaları, okul aile birliği çalışmaları gönüllülük için önemli katılım alanlarıdır. Okul yöneticilerinin de gönüllü çalışmalarına fırsat yaratacak mekân, zaman gibi ayarlamaları yapmaları beklenir. Gönüllülerin birer çalışan olmadıkları hatırlanmalı, esnek planlar hazırlanarak bireylerin süreçten kopmamaları sağlanmalıdır (Epstein, 1995).

Gönüllülük konusunun da öğrenci, anne-baba ve öğretmenlere sağlayacağı önemli kazanımlar bulunmaktadır (Epstein ve diğerleri, 2002). Okul toplumun içinden çıkan ve topluma hizmet eden bir yapı olduğundan okulda gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetleri tüm toplumu ilgilendirmektedir. Gönüllük katılım türünün çocuklara sağladığı faydaları sıralayacak olursak:

- ✓ Çocuklara yetişkinlerle iletişim becerileri kazandırır.
- ✓ Gönüllülerden uzman oldukları konular ve deneyimler hakkında doğrudan bilgi ve fikir almalarını sağlar.
- ✓ Kendi ebeveynlerinin ve diğer yetişkinlerin sahip oldukları görev ve sorumluluklar hakkında farkındalık kazanır ve geleceği yönelik gerçekçi planlamalar yapmalarını sağlar.

Gönüllülük katılımının ebeveynlere katkıları da çok önemli ve değerlidir. Bunlar da aşağıda sıralanmıştır:

- ✓ Öğretmenlerin okuldaki rol ve sorumluluklarını anlama konusunda empati kurmalarını sağlar.
- ✓ Ebeveynlerin okulda kendilerini daha rahat hissetmelerini sağlar.
- ✓ Okulda öğrencilerin elde ettiği bilgi ve davranış kazanımlarını eve transfer etme konusunda gerekli bilgi becerileri kazanırlar.
- ✓ Topluma hizmet, okula katkı, çocuğun okul başarısına katkı gibi konularda özgüven gelişir
- ✓ Ebeveynler okul tarafından kendilerine değer verildiğini hisseder ve sürecin bir parçası olduğu konusunda farkındalık artar
- ✓ Gönüllü çalışma becerilerinin gelişmesi ve öneminin anlaşılması sağlanır

Sürecin diğer önemli paydaşı öğretmende gönüllük katılımından birçok kazanım elde edecektir. Bunları da şu şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ Okula katılım konusunda ilgisi az olan velilerin bile dikkatini çekecek etkinlikler organize etme becerileri gelişir.
- ✓ Ebeveynlerin ve öğrencilerin sahip olduğu çeşitli yetenek ve becerileri keşfetme ve bilgi sahibi olma şansı yakalar.
- ✓ Gönüllüler sayesinde eğitim sürecinin daha renkli ve daha zengin bir yapıya kavuşmasını sağlar.

Evde Öğrenme

Evde öğrenme, katılım türü ailelerin eğitim-öğretim sürecine doğrudan dâhil olabildikleri bir katılım türüdür. Çocukların okulda edindikleri bilgi, beceri ve davranışların pekiştirilmesi ve geliştirilmesinde okulu tamamlayıcı roledir. Ebeveynler çocukların günlük çalışma rutinleri konusunda planlama karar alma ve yardım etme gibi vasıflar üstlenirler. Böylece gerek öğrencilerin ödevlerinin takibinde, gerek müfredata uygun etkinliklerin organize edilmesinde, gerekse ailelerin kendi uyguladıkları öğretim yöntemlerinin uygulanmasında önemli bir sorumluluk üstlenirler. Bu katılım türünde ailelerin her yaş grubundaki çocuklar için gerekli bilgi ve becerilerin neler olduğu, onlara evdeki çalışmalarında nasıl yardım etmeleri gerektiği ve okul aile işbirliğinin geliştirilmesi konularında hedefler içermektedir (Epstein, 1995).

Evde eğitim katılımının başarıya ulaşması için paydaşlara sorumluluklar düşmektedir. Öncelikle okulun üzerine düşen sorumluluk, aileleri çocukların evdeki öğrenmelerine yardımcı olmaları için cesaretlendirmesidir (Sheldon ve Epstein, 2005). Mesela öğrencinin başarısında nasıl etkili olabilecekleri, ödevlerine ve derslerine nasıl yardımcı olabilecekleri ile ilgili destek olunabilir. Ailelere düşen sorumluluklar çocuğu ders çalışmaya olumlu güdülemekle başlar. Çocuğa etkili ve planlı ders çalışma alışkanlığını kazandırmak okulun olduğu kadar ailelerin de görevidir (Oğan, 2000).

Ayrıca aileler okulun katılım konusunda beklentilerinin olduğunu bildiğinden, çocuğun yardım beklediğinden ve kendi katılımlarının çocukların akademik gelişiminde fark yaratacağına inandıklarından dolayı ev ödevlerine ve etkinliklerine katılım sağlarlar (Hoover-Dempsey, Battiato, Walker, Reed, DeJong ve Jones, 2001). Epstein ve diğerleri (2002) evde öğrenme katılımının doğuracağı olumlu sonuçları öğrenci, anne-baba ve öğretmen açısından sıralamıştır. Çocuklar için ortaya çıkacak olumlu sonuçlar:

- ✓ Ev ödevleri, konu tekrarları ve ev etkinlikleri sayesinde okulda elde ettiği bilgi, beceri ve davranışları geliştirme imkânı yakalar.
- ✓ Sorumluluklarını zamanında yerine getirme becerisi kazanır.
- ✓ Okula ve okul etkinliklerine karşı olumlu tutum ve davranışlar geliştirmesini sağlar.
- ✓ Okul ve ailesi arasında benzer ve ortak noktaların olduğunu fark eder, eğitimin bütüncül bir yapı olduğunu, hayatın her noktasına nüfus ettiğini kavrar.
- ✓ Öğrencinin kendisini tanımasına, yetenek ve ilgilerini keşfetmesine olanak tanır.

Evde öğrenme katılımının aileler için ortaya çıkaracağı önemli sonuçlar ise:

- ✓ Çocuğun her yaşına ve seviyesine uygun yardım etme becerileri ve stratejileri öğrenir.
- ✓ Çocuğuyla etkili zaman geçirme ve okul günü ile ilgili etkili iletişim kurmalarına olanak tanır.
- ✓ Her yılın eğitim programlarını tanıma fırsatı elde ederek çocuğun akademik gelişimi hakkında bir anlayış geliştirmelerine imkân verir.
- ✓ Daha etkili öğrenme ve öğretme yöntemlerini edinir.

Öğretmenlerin de evde öğrenme katılımı sonucunda elde edecekleri birçok olumlu sonuç söz konusudur. Bunlar:

- ✓ Aile ile ortaklaşa yürütülebilecek daha iyi ev ödevleri ve ev etkinlikleri organize etme becerisi kazanır.
- ✓ Ailenin çocuğuyla geçireceği değerli zamana saygı duyar.
- ✓ Çocuğun evdeki çalışmalarında farklı demografik özelliklerdeki ailelerin farklı biçimlerde yardımcı olabileceklerini kavrar.
- ✓ Aile katılımı ve desteğinden dolayı memnuniyeti ve işine bağlılığı artar.

Epstein ve diğerleri (2002) bu katılım türünde karşılaşılabilecek güçlüklerden bahsederken çocuğun içinde bulunduğu yaşa ve seviyesine göre farklı sorunların ortaya çıkabileceğine değinmiştir. Örneğin birden fazla öğretmenin derse girdiği ortaöğretim kurumlarında ev etkinliklerinin ve ödevlerinin sayısı artabileceğinden bunların organizasyonunun ve takiplerinin yapılması hususunda ciddi planlamaların yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Karar verme

McClain (2006) karar vermeyi ebeveynlerin, okulun yönetim süreçlerine katılma olarak tanımlamıştır. Diğer bir ifadeyle, ailelerin okul kararlarına dâhil edilmesidir (Sanders ve diğerleri, 1999). Bu bağlamda karar alma okul-aile ilişkilerinin geliştirilmesi, fikir paylaşımının sağlıklı yapılması ve ortak amaçlara ulaşma konusunda birlikte hareket etme anlamına gelir. Amaç öğrencilerin hayatını etkileyecek eğitim öğretim süreçleri planlanırken bütün paydaşların fikirlerini sunmaları, ortak amaçların geliştirilerek, hedeflere mutabakat sağlanmış şekilde ilerletmek istenmesidir. Bu durum eğitim politikalarının geliştirilmesi aşamasında ülkü birliğini sağlayacak ve toplumsal

beklentilerin dikkate alınmasını sağlayacaktır. Karar verme katılımı, demokratik okulların en temel özelliklerinden birisidir. Bir okulun demokratik olabilmesinin ilk koşulu bütün üyelerinin katılıma dâhil edilmesidir (Aydın, 2004).

Demokratik okullarda aile katılımı ile alınan kararların uygulanması ve kararlara sahip çıkılması çok daha kolaydır (Gül, 2007). Karar alma süreçlerine paydaşların dâhil edilmediği durumlarda bireyler temel hak ve özgürlüklerinin güvence altında olmadığı ve kendilerinin güvende olmadığı hissine kapılırlar. Bu durum kurular ve vatandaşlar arasında bir önyargının oluşmasına ve iletişim kanallarının sekteye uğramasına neden olmaktadır (Aslanargun, 2007).

Karar alma katılımı çocukların eğitim-öğretimin süreçlerinde etkili olduğu gibi öğrencilerin eğitim ortamlarının yani okulun geliştirilmesi konusunda da son derece etkilidir. Ebeveynler veli ve okul toplantıları, okul aile birlikleri ve okul dernekleri aracılığıyla doğrudan karar alma süreçlerine aktif olarak katılırlar. Bu sayede okulun sahip olduğu niteliklerin gelişmesi sağlanırken okul-aile katılım programlarının başarıya ulaşması ve etkinliklerinin etkililiğinin artması sağlanmış olur (Tutkun ve Köksal, 2002).

Bununla birlikte karar alma süreçlerine ve aile katılımına destek vermeyen ebeveynlerin eğitim öğretim süreçlerinde karşılaşılan güçlüklerin ve sorunların çözümüne yönelik katkılarının da olması beklenemez (Aslanargun, 2007). Epstein (1995) karar verme katılımının meydana getireceği olumlu sonuçları sıralarken çocuklara sağlayacağı yararları şu şekilde sıralamıştır:

- ✓ Öğrenciler okulun kararlarında ailelerinin temsil gücünün farkına varırlar.
- ✓ Öğrenci ve temel hak ve özgürlüklerinin güvence altında olduğuna yönelik inanç gelişir.
- ✓ Aile desteği sayesinde okul imkânlarının gelişmesi ve eğitim ortamlarının zenginleşmesi öğrencilere yeni öğrenme fırsatları sunar.

Karar alma süreçlerine dâhil olmanın ebeveynler açısından da doğuracağı birçok olumlu sonuçlar vardır. Bunlar:

- ✓ Öğrencilerin geleceğini etkileyen karar, kural ve hatta yasal düzenlemelerde söz hakkına sahip olmalarını sağlar.
- ✓ Çocuklarının okullarında yabancı hissetmezler ve okula karşı aidiyetlik duygusu gelişir.
- ✓ Okul kararlarında kendi görüşlerine de değer verildiğinin farkına varır.
- ✓ Diğer ailelerle deneyin ve bağlantıların paylaşılması sağlanır.
- ✓ Eğitime dair çevre, toplum, hukuk ve politikalara karşı farkındalık oluşur.

Öğretmenler için karar alma süreçlerine velilerin dâhil olması önemli olumlu sonuçlar yaratacaktır. Bunlar ise:

- ✓ Okulun ve öğretmenlerin eğitime yönelik aldıkları kararlarda ve koydukları kurallarda velilerin bakış açılarını anlama fırsatı doğar.
- ✓ Okuldaki var olan kurul, komisyon ve yönetim mekanizmalarında eşit temsil hakkı ve sorumluluk paylaşımı olduğuna dair inanç gelişir.

Karar alma mekanizmalarının olumlu sonuçları olmasıyla birlikte süreci yönetme konusunda karşılaşılabilecek bazı güçlüklerde vardır. Okulu oluşturan bütün sosyo-ekonomik, kültürel, siyasal, etnik farklılıkları temsil edecek ve kapsayacak yapıların kurulması gerekir. Ayrıca anne-babalarla birlikte çocuklarında karar alma süreçlerine aktif katılımları son derece önemlidir (Epstein ve diğerleri, 2002).

Toplumla İşbirliği

Toplumla işbirliği katılım türünü tanımlayacak olursak; okulun çevrenin imkânlarını derlenerek çocuklara ve ailelere daha iyi eğitim fırsatlarının sunulmasıdır (Sanders ve diğerleri, 1999). Epstein (1995) toplumu sadece fiziksel çevreden oluşan bir yapı olarak değil aynı zamanda öğrencilerin gelişmesini ve öğrenmesini destekleyen bir yapı olarak görmektedir. Okulların hedeflerine ulaşmasında toplum çok önemli bir yere sahiptir. Toplumun zenginlikleri ve sahip oldukları kaynaklar yine toplumun en küçük yapı taşı olan aileyi ve öğrencileri güçlendirmek amacıyla kullanılmalıdır. Toplumla işbirliği sayesinde okulun, ailelerin ve öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bütçe, hizmet, işgücü, mekân, sosyal-kültürel ve sağlık vb. alanlarda ihtiyaçlar karşılanmış olur.

Toplumla işbirliği okulun imkânlarının yetersiz kaldığı durumlarda eğitim öğretimin içeriğinin zenginleştirilmesi, ailenin ve toplumun hedeflerine yönelik desteklerin sağlandığı bir katılım türüdür. Öğrencilerin sosyal gelişimini desteklemek amacıyla açılan, belediye halk eğitim ve özel kurs merkezlerinde müzik, resim, el sanatları, tiyatro, spor vb. alanlarda hizmetler çocukların akademik gelişimlerini destekleyen öğelerdir. Aynı zamanda toplum sağlığı amacıyla sağlık müdürlükleri ile yürütülen “Beslenme Dostu Okul”, Okul Sağlığı Programı”, “Beyaz Bayrak” projeleri ve daha da önemlisi aşılama uygulamaları toplumla işbirliğini geliştiren ülkemizdeki iyi örneklerdir.

Bunun yanında Gençlik ve Spor Müdürlüklerinin düzenlediği spor turnuvaları ve müsabakaları önemli işbirlikleridir. Bunun yanında ülkemizde faaliyet gösteren yüzlerce sivil toplum kuruluşu ile yürütülen ortak toplum

hizmeti uygulamaları öğrencilerin farkındalık seviyelerini geliştirirken akademik gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir. Okulun toplumla gerçekleştirdiği bu işbirlikleri ailede ve toplumda da farkındalık oluşumunda etkili olmaktadır. Bunların yanında toplumun sahip olduğu sinema, tiyatro, müze, kültür merkezleri, spor salonları vb. mekânların okul işbirliğine açılması eğitimin dört duvar arasından sıyrılmasına ve niteliğinin artmasına fırsat sağlayacaktır. Epstein ve diğerleri (2002) toplum işbirliğinin olumlu sonuçlarını öğrenci, veli, öğretmen özelinde açıklamıştır. Öğrenciye sağlayacağı faydalar:

- ✓ Zenginleştirilmiş eğitim ortamları ve eğitim programları sayesinde öğrencilerin yeni deneyimler elde etmesini, beceri ve yeteneklerini geliştirmelerini sağlar.
- ✓ Geleceğe yönelik eğitim ve iş imkânlarını tanımaları sağlanırken daha gerçekçi kariyer planlamaları yapmalarını sağlar.
- ✓ Toplumla işbirliği sırasında kurulan olumlu ilişkiler gelecekteki bağlantılarına rehberlik eder.

Toplumla işbirliğinin bir diğer faydalananı tabi ki ailelerdir. Ailelerin süreç sonunda elde ettiği kazanımlar:

- ✓ Çocukların bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirecek toplum kaynaklarını tanıma ve onlara nasıl ulaşacağını öğrenme fırsatı yakalar.
- ✓ Toplumsal etkinlikler ve fırsatlar hakkında diğer velilerle iletişim halinde olmayı sağlar.
- ✓ Okulun topluma, toplumun okula sağladığı faydalar ve aralarındaki mutualist ilişki hakkında farkındalık oluşur.
- ✓ Sürecin diğer aktörleri olan öğretmenlerde toplumla işbirliği sayesinde önemli faydalar sağlarlar. Bunlar:
- ✓ Eğitim programlarının geliştirilmesinde ve eğitim sürecinin içinde okulu ve öğretmenleri destekleyecek fırsatları tanıma imkânı bulur.
- ✓ Öğrencilere ve ailelere yardımcı olabilecek toplum gönüllüleriyle bir araya gelme fırsatı bulur.
- ✓ Çocukların ve ailelerin ihtiyaç duyabileceği fırsat ve olanaklar hakkında bilgi sahibi olur.

Bu olumlu sonuçların yanında toplumla işbirliği konusunda dikkat edilmesi gerek bazı hususlar mevcuttur. Öncelikle bu imkânlar eğitimin amaçları doğrultusunda kullanılmalıdır. Bunun yanında toplumun kaynakları ve hizmetlerinden faydalanırken öğrenci ve aileler arasında fırsat eşitliği gözetilmelidir (Epstein ve diğerleri, 2002).

Aile Katılımının Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Aile katılımı, çocukların eğitim hayatını çok boyutlu şekilde etkilemektedir. Çocukların sağlıklı bir kişiliğe kavuşup kendilerini gerçekleştirmelerinde, akademik ve sosyal gelişimlerinde, okula ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmelerinde ve toplumsal alanda sosyal uyumlarının gelişmesinde son derece büyük öneme sahiptir. Okul aile ilişkilerinin gelişmesi, çocukların her yönüyle tanınmasında, ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkarılmasında, bilişsel ve psikolojik gelişiminin sağlanmasında hayati öneme sahiptir (Baker ve Soden, 1998).

Bu ilişki öğrencilerde istedik davranış değişikliklerini, başarıya yönelik güdülenmelerini ve öz güven geliştirmelerini sağlar. Bununla birlikte okula, öğretmenlere ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmede aile-okul ortaklığı önemli bir yere sahiptir (Oğuz, 2008). Ailelerin çocuklarının akademik başarılarına yönelik biçmiş oldukları değer ve geleceğe yönelik hedefleri ailenin sosyo-ekonomik ya da sosyo-kültürel özelliklerinden çok daha etkilidir (McIntosh, 2008). Bu nedenle çocukların akademik başarısında aile rolü belirgin olarak görülmektedir (Kotaman, 2008).

Çocuklara eğitim konusunda verilen destek ve yardım kadar onlara rol model olmakta ailelerin üzerine düşen sorumluluklardandır. Kendi eğitim yaşantılarından örnekler verilmesi, geçmişte ve günümüzde sahip oldukları özelliklerin çocuklara anlatılması, çocukların eğitime gerekli anlamı yüklemelerini ve önem vermeleri sağlayabilir (Epstein, 1987). Alanyazında aile katılımına olumlu bakan ve katılım konusunda aktif olan ebeveynlerin çocuklarının okul başarısının da yüksek olduğunu tespit eden birçok çalışma bulunmaktadır (Çelenk, 2003; Englund ve diğerleri 2004).

Aile katılımının çocukların bilişsel ve sosyal beceri eşiklerini yükselttiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca okula devamın sağlanması ve okul terklerinin azalmasında önemli bir etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir (Epstein ve Sheldon, 2002) Kotaman, (2008) çalışmasında anne-baba katılımının davranış ve sosyal uyumlarının gelişmesinde, okuldaki ortaya çıkan disiplin sorunlarının azalmasında olumlu yönleri olduğundan bahsetmektedir. Erken okul terkleri konusunda sorunlar yaşanmaması için aile katılımı konusunda ailelerin ve çocukların güdülenmesi gerekmektedir (Epstein ve Sheldon, 2002).

Bu güdülenme sayesinde öğrencilerin okul derslerinde ve etkinliklerinde performansları yükseltmek gibi olumlu davranışların kazanılmasını sağlarken, devamsızlık, okul terkleri ve kötü alışkanlık (sigara, alkol, uyuşturucu) edinme gibi olumsuz durumlarının da azalmasına yardımcı olmaktadır (Sheldon, 2007). Grolnick ve Ryan (1989) yaptıkları çalışmada çocukların öz bakım becerilerini kendileri yapması konusunda destekleyen, demokratik tutum

sergileyen, karar alma süreçlerine çocuklarını dâhil eden ailelerde olumlu davranış kalıplarının geliştiği ve akademik başarının yükseldiği gözlemlenmiştir. Aile katılımının çocuklara bir diğer önemli katkısı çocuklara balık vermek yerine balık tutmayı aşılmasıdır. Yani başarılı olmayı değil başarıya götürecek öz yeterliliklerin geliştirilmesini hedefler ve sağlar. Öğrencilerin çevreye karşı iletişim becerilerini, okula ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmelerini, rekabet algısının gelişmesini ve öz disiplin becerilerini olumlu yönde etkilemektedir (Hoover-Dempsey ve diğerleri, 2001).

Aile Katılımının Aileler Üzerindeki Etkileri

Aile katılımının ebeveynler üzerinde etkileri de oldukça fazla gözlemlenmektedir. Eğitim-öğretim süreçlerinde aile ile yapılan işbirlikleri, fikir alışverişleri, çocukların gelişim süreçleri ve onlara sunulacak yardımlar konusunda okulun yaptığı mentorluk çalışmaları, ailelerin desteklendiklerine yönelik inanç geliştirmelerinde, çocuklarının eğitim yaşantısında değerli bir yerde olduklarını hissetmelerinde son derece önemlidir (Sanders ve Epstein, 1998).

Aileler çocuklarının gelişim süreçlerini izleyerek ve doğru müdahaleler yaparak onları geleceğe hazırlamak isterler. Çocuklarının gelecekte başarılı olabilmeleri için ve daha iyi imkânlarla hayat kurabilmeleri için var olan kaynaklarının önemli bir kısmını çocukları için ayırırlar. Aile katılımı sayesinde bu süreçte daha etkin rol alarak süreçte önemli bir aktör olduklarını hissederler. Ayrıca Avrupa Komisyonu 2005 raporuna göre aileler çocuklarının eğitimine yaptıkları yatırımla kendi geleceklerini de garanti altına almakta, çocukları yetişkin bir birey ve sosyal statü sahibi olduğunda kendilerine bakacaklarına yönelik beklentiler geliştirmektedir. Aileler bu süreç sayesinde çocuklarına uyguladıkları yaklaşımlar üzerine yeni anlayışlar geliştirebilmekte, çocuklarını daha iyi anlamakta, onlara nasıl yardım edecekleri konusunda bilinçlenmekte ve anne-babalık vazifelerini yerine getirmekte daha istekli olmaktadır. Okul ve ev temelli yürütülen aile katılımı çalışmalarının uygulandığı okullarda, ailelerin çocuklarına karşı pek çok olumlu tutum ve davranış geliştirdikleri ortaya koyulmuştur (Sanders ve diğerleri, 1999).

Günümüz hayat şartlarında, insanların yoğun bir şekilde çalışması ve biriken diğer sorumluluklarının insanların yaşam standartlarını etkilediğinden ve yaşamsal enerjilerinin ve zamanlarının çocuklarına yeterince ayırlanamamasından bahsetmiştik. Aile katılımı çalışmaları, çocukla etkili zaman geçirmek ve onların gelişimini tatlı dokunuşlarda bulunabilmek için ebeveynlere sunulan harika birer fırsatlardır. Çocuklarla ve aileler arasında sağlıklı iletişim kanalları geliştirir. Çocuklara sunulan beslenme, barınma, temizlik, giyecek gibi maddi ihtiyaçların karşılanmasının yanında onların ihtiyaç duyduğu sevgi, saygı, ilgi, değer görme gibi manevi doyumun da karşılanması sağlanır.

Aileler açısından çocuk yetiştirmek uzun soluklu bir yolculuktur. Çocuk sahibi olmadan önceki yaşamsal deneyimler ve beceriler tek başına çocuk yetiştirmeye yetmeyecektir. Bu bağlamda aile katılımı ebeveynlere anne-babalık becerilerinin gelişmesi, kendini tanıma ve yeni ilgi-yeteneklerin keşfedilmesi hususunda fırsatlar sunmaktadır. Bu gelişmeler ailelerin özgüvenlerinin gelişmesine ve öz yeterlilik algılarının gelişmesine olanak tanımaktadır.

Aile Katılımının Öğretmenler Ve Okul Üzerindeki Etkileri

Aile katılımı çalışmaları tarafların birbirini tanımaları konusunda fırsatlar sunmaktadır. Anne-babayı yakından tanıyan öğretmen için velilere sunulacak rehberlik hizmetlerinin niteliğini arttırmakta, anne-babaların çocuğun eğitimi üzerine güdülenmelerini sağlamaktadır. Bu durumda çocukların okuldaki başarılarının artmasına neden olmaktadır (Ersoy, 2004). Aynı şekilde ebeveynlerde aile katılımı çalışmaları sayesinde öğretmenlerden aldıkları dönütlerle çocuklarını çok yönlü tanıma fırsatı yakalamakta, çocuklarının gelişimine daha nitelikli katkılar sunmaları sağlanmaktadır. Bu işbirliği okulun, öğrencinin ve öğretmenin başarısını yükseltirken, okulda meydana gelebilecek disiplin sorunlarını da en aza indirmektedir (Balkar, 2009).

Öğrencilerinin ailelerini yakından tanıyan öğretmenler, ailelerin deneyimlerini, yeteneklerini gözlemleyerek yeni öğrenme ve yaşantı ortamları inşa etmektedirler (Ersoy, 2004). Hem ailelerin kendi çocuklarına, hem de sınıftaki diğer öğrencilere, ailelerin sahip oldukları bilgi ve deneyimlerin aktarılması için ortamlar düzenlenir. Bu sayede çok yönlü bir eğitim-öğretim atmosferi oluşturulur. Çocuklar arasındaki çevre yaşantısının geliştirilmesinde ve fırsat eşitliğinin yaratılması öğretmenin işini kolaylaştırmaktadır. Nasıl ki çocukların başarılı olması için iyi yapılandırılmış bir okul ortamına ihtiyaç varsa okullarında başarılı olabilmeleri için organize olmuş ve gönüllü ebeveynlere ihtiyacı vardır (Berger, 1991).

Weber (2010) yaptığı araştırmada aile katılımı ile okullaşma oranı, okur-yazar oranı ve eğitim kalitesinin artması arasında anlamlı bir ilişki olduğunu kanıtlamıştır. Son olarak aile katılımı etkinlikleri sayesinde okula fazladan insan kaynağı ve maddi kaynak sağlanmış olmaktadır. Bu sayede okul geliştirme çalışmalarında okul yönetiminin eli güçlenmekte ve çocukların bireysel ihtiyaçlarına daha fazla zaman ve imkân ayrılabilir (Ersoy, 2004). Eğitimin sürekliliğinin sağlanmasında, hedeflenen okul başarısına ulaşmada ve var olan sorumlulukların

paylaşılarak demokratik bir ortamın sağlanması konusunda aile katılımı öğretmen ve kurum için vazgeçilmez önceliğe sahiptir.

Aile Katılımını Engelleyen Faktörler

Aile katılımının taraflara sunduğu sayısız faydasının yanında, katılımın önünde sayısız engel de bulunmaktadır. Hornby ve Lafaele'e (2011) göre aile katılımı konusunda alanyazında var olan olgular ile okullarda uygulamada olan olgular arasındaki farklar temel aile katılımı olarak nitelenmektedir. Aktaş Arnas'e (2011) göre ise aile katılımının önündeki en büyük engel, okulun eğitim programlarında yapılandırdıkları veli katılım modeli ile ailelerin beklentilerinin aynı yönde olmamasıdır. Kolay, (2004) ve Aslanargun, (2007) okul aile katılımı önündeki engelleri şu şekilde sıralamışlardır:

- ✓ Ebeveynlerin kendi geçmiş okul deneyimlerinden kaynaklanan olumsuz düşünce ve tutumlar,
- ✓ Okul aile birliklerinin etkin ve demokratik bir şekilde yürütülmemesi ve toplantıların iyi organize edilememesi,
- ✓ Yöneticiler ve velilerin okul kayıtları ve ortaya çıkan özel durumlar dışında bir araya gelmemesi,
- ✓ Ailenin sosyo-ekonomik durumu,
- ✓ Ailelerin okula ve çocuklarına ayırabilecekleri yeterli zamanlarının ve enerjilerinin olmaması,
- ✓ Okul ve ev arasındaki kültürel farklılıklar,
- ✓ Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin olumsuz tutumları,
- ✓ Okul kaynaklarının yetersiz olması Fakat aile katılımı önündeki engelleri daha iyi anlayabilmemiz için aileden, öğretmenden ve okul yönetiminden kaynaklanan sorunları irdelemekte fayda görülmektedir.

Aileden Kaynaklanan Engeller

Aile katılımı etkinliklerinin şüphesiz kilit taşı ailedir. Bu çalışmaların başarıya ulaşmasında da, başarısızlıkla sonuçlanmasında da hedef tahtasına yerleştirilen taraf aile olmaktadır. Aile katılımının önünde bulunan aile kaynaklı sorunları Güven, (2011) şu şekilde sıralamıştır:

- ✓ Ebeveynlerin kendi öğrenim yaşantılarından gelen olumsuz tutum ve deneyimleri,
- ✓ Ebeveynlerin iletişim becerilerinin yetersiz olması,
- ✓ Ebeveynlerin yaşam koşullarından yeterince dolayı zaman ve enerji ayıramamaları,
- ✓ Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin düşük olması,
- ✓ Ebeveynlerin sahip oldukları farklı kültürel yapıdan dolayı yaşadıkları özgüven problemleri,
- ✓ Ailelerin katılım konusunda inançlarının ve bilgilerinin az olması,
- ✓ Ekonomik koşulların yetersiz olması,
- ✓ Ebeveynlerin öğretmenlere ve okul yöneticilerine karşı sahip oldukları olumsuz tutum ve düşüncelerin bulunması,
- ✓ Ebeveynlerin birden fazla çocuğa sahip olması nedeniyle ilginin, zamanın, enerjinin bölünmesi,
- ✓ Okul ve ailelerin beklentilerinin birbirinden farklı olması

Öğretmenden Kaynaklanan Engeller

Aile katılımını olumsuz etkileyen birçok farklı neden vardır. Tezel Şahin ve Ünver, (2005) öğretmenlerin aile katılımı konusunda isteksiz olmasında katılım sürecini planlamanın ve uygulamanın çok emek ve zaman almasını önemli bir etken olarak görmektedir. GonzalezDeHass ve Willems, (2003) öğretmenlerden kaynaklanan engellerin başında aile katılımı konusunda yeterli derecede bilgi ve deneyimlerinin olmamasına bağlamaktadır. Oktay ve diğerlerine, (2003) göre aile katılımını olumsuz etkileyen tutumları şu şekilde sıralamaktadır:

- ✓ Aile katılım etkinliklerinin ekstra zaman ve emek istemesi,
- ✓ Ailelerle iletişim kurma konusunda etkili iletişim becerilerinin olmaması,
- ✓ Aile katılımı konusunda yeterli bilgiye sahip olunmaması ve aileleri nasıl motive edeceklerini bilmemeleri,
- ✓ Aile katılımı sürecini nasıl yöneteceklerini bilmemeleri şeklinde sıralanmıştır.

Okul Yöneticilerinden Kaynaklanan Engeller

Okul yöneticilerinin sahip oldukları aile katılım inançları da katılımın niteliğini ve niceliği etkilemektedir. Aile katılımı konusunda yeterli, bilgi, beceri ve deneyime sahip olmayan okul idarecilerinin aile katılımı konusunda isteksiz oldukları (Ekinci Vural, 2006). Bazı okul yöneticileri ise aile katılımını gereksiz görmekte, okulun rutin işleyişinin aksamasına neden olacağını düşünmektedir (Hornby, 2000; Tezel Şahin ve Ünver, 2005).

Ekinci Vural, (2006), Köksal Eğmez, (2008) ve Güven, (2011) aile katılımına engel olan yönetici tutumları şu şekilde sıralamışlardır:

- ✓ Yöneticilerin ailelere zaman ayırma konusunda isteksiz olması,

- ✓ Yöneticilerini iş yüklerinin fazla olması,
- ✓ Aile ile iletişim kurmada yaşanan problemler,
- ✓ Aile ve okul arasında bulunan sosyo-kültürel farklar,
- ✓ Okul kaynaklarının yetersiz olması ya da var olan kaynakların yeterince aile katılımı konusunda aktarılmaması,
- ✓ Yöneticilerin ailelere karşı ilgisiz ve olumsuz tutumları,
- ✓ Yöneticilerde olması gereken donanımların ve niteliklerin olmaması

Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Becker ve Epstein (1982), ilkököl öğretmenleri ile yaptığı çalışmada evde öğrenme etkinliklerine ve aile katılımına ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma 1980 yılında Maryland eyaletinde devlet okullarında çalışan birinci, üçüncü ve beşinci sınıf öğretmenleriyle, 600 den fazla okulda 3700 öğretmen ve 600 okul yöneticisiyle gerçekleştirilmiştir. Aile katılımı etkinliklerinin tanımlandığı bu çalışmada öğretmenlerin sürece ne kadar hâkim oldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda birçok öğretmenin aile katılım etkinliklerini nasıl başlatabileceklerini ve başarılı bir şekilde nasıl yürüteceklerini bilmedikleri ifade edilmiştir. Öğretmenlerinin %75'inin aile katılımına karşı olumlu tutumları bulunmasına rağmen katılımcıların yarısının evde öğrenme etkinliklerine ve verimliliğine şüpheyle yaklaştığı sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca evde öğrenme süreçlerine ilişkin katılımcıların %30'u yetersiz ebeveyn işbirliğinden dolayı aile katılımı etkinliklerinin zor olduğunu ve uygulamanın gereksiz olduğunu belirtirken, %40'ı aile katılımı etkinliklerinin teoride mantıklı fakat uygulamada nadir kullandıklarını ve %30'u da aile katılımı etkinliklerini etkin şekilde kullandığı ifade edilmiştir.

Epstein (1991), öğrencilerin matematik ve okuma becerilerindeki başarıya aile katılımının etkilerini araştırdığı çalışmasında 296 ilkököl üç ve beşinci sınıf öğrencisiyle beş yıl süren boylamsal bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda aile katılımının çocukların okula olumlu tutum geliştirmede anlamlı bir fark yaratmadığı fakat genel akademik başarının yükselmesine, ödev çalışmalarında niteliğin artmasına, evde öğrencinin ders çalışma sürelerinin yükselmesine ve aile okul arasındaki çelişkinin azalmasına olanak sağladığını belirtmiştir.

Yap ve Enoki (1995), yaptıkları çalışmada aile katılımının pozitif öğrenme çıktılarına etki edip etmediği araştırılmıştır. İlkokul, ortaokul ve lisede eğitimi gören 328 öğrenciden alınan verilerde aile katılımının öğrenci başarısı üzerinde olumlu sonuçları olduğu tespit edilmiştir.

Singh ve arkadaşları (1995), 8.sınıf öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmadan aile katılımının dört boyutunun akademik başarı üzerine etkilerini araştırmak üzere evreni temsil eden 21.834 öğrenci ve velilerinden veri toplanmıştır. Velinin eğitim sürecinden beklentileri, aile çocuk iletişimi, okul etkinliklerine aile katılımı ve destekleyici ev ortamının 8.sınıf öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ailelerin, çocukların üzerindeki eğitim beklentileri ile çocukların akademik başarıları üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı anlaşılmıştır. Aile-çocuk iletişiminin ve okul etkinliklerine aile katılımının akademik başarı üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı ve öğrenmeyi destekleyici aile ortamının çocukların akademik gelişmelerinde az da olsa olumsuz bir etki yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Deslandes ve arkadaşları (1997), anne-baba davranışlarının aile katılımına etkilerini konu eden çalışmalarını Kanada'da 525 ortaokul öğrencisiyle gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda aile katılımını olumlu destekleyen üç ebeveyn davranışı tespit edilmiştir. Çocuklarını olduğu gibi kabul eden, destekleyen ve onlara psikolojik özerklik tanıyan ailelerin çocuklarında akademik başarının yükseldiği görülmüştür.

Balli ve arkadaşları (1998), matematik dersinde çocukların ev ödevlerine aile katılımını konu edinen çalışmalarını deneysel olarak tasarlayıp, üç farklı şubede eğitim gören 74 öğrenci ve ailelerinden 3 aylık bir süreçte ve 20 ödevden alınan sonuçlarla verileri toplamıştır. Araştırma sonucunda yapılan başarı testi sonucunda deney grubunda olan öğrencilerin ailelerinin katılımının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Miedel ve Reynolds (1999), çocukları ilkököl ve anaokulunda eğitim gören 704 ebeveyn ile 13 yıl süren boylamsal bir çalışma yapmıştır. Aile katılımının çocukların okuma başarısına etkisi incelenmiştir. Ayrıca erken çocukluk dönemindeki aile katılımının sınıf tekrarına ve özel eğitimde geçen süreye etkisi de irdelenmiştir. Araştırmanın sonuna göre erken çocukluk dönemindeki aile katılımının çocukların okuma başarısına pozitif katkıları olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında ortaokul son sınıfa kadar olan okul tekrarlarının azaldığı, özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların özel eğitimde geçen sürelerinin azaldığı tespit edilmiştir.

Fantuzzo, Tighe ve Childs (2000), Epstein'in aile katılım modelini okul öncesi çocukların aile katılım düzeyine uyarlamaya çalışmıştır. Çalışmanın örneklemini 641 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmada ailelerin eğitim durumu, meslekleri, medeni durumları, çocuğun cinsiyeti ve ailedeki çocuk sayısı ile aile katılımı arasındaki ilişki irdelenmiştir. Araştırmanın sonucunda eğitim durumu yükseldikçe her boyutta aile katılımının arttığı, evli

ebeveynlerin ev temelli aile katılımı konusunda daha başarılı olduğu, meslek, çocuğun cinsiyeti ve çocuk sayısı ile aile katılımı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Fan ve Chen (2001), yaptıkları çalışmadan aile katılımı ile akademik başarı arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışmada alanyazında yer alan 25 adet nicel çalışma incelenmiş ve bir meta analiz yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda aile katılımı ve akademik başarı arasında güçlü bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Marchant, Paulson ve Rothlisberg (2001), araştırmalarında akademik başarıyı arttıran aile ve okul özelliklerini tanımlamayı hedeflemişlerdir. Ailenin davranış özellikleri, aile katılımı özellikleri ve okulun özelliklerinin irdelendiği bu çalışmada bu değişkenlerin okul başarısına etki ettiği fakat akademik başarıda asıl önemli olan olgunun çocukların iç motivasyonları ve özgüvenleri olduğunu ifade etmiştir.

Moore ve Lasky (2001), yaptıkları çalışmada aile katılımı önündeki engelleri konu edinmişlerdir. Aile katılımını engelleyen faktörleri kişisel-duygusal ve toplumsal-örgütsel nedenler olarak sınıflamışlardır. Kişisel-duygusal engeller; aile katılımı önündeki aile davranışları, inançları, öz yeterlilikleri ve kişiler arası iletişimin nitelikleri olarak tanımlanır. Toplumsal-örgütsel engeller ise ailenin sosyo-ekonomik durumu, öğrencinin sadece öğretmen tarafından değerlendirilmesi, aile ve okul beklentileri arasındaki uyumsuzluk, ailelerin eğitim-öğretim sürecinin dışında tutulması ve okul-aile ortaklığına yönelik yasal düzenlemelerin olmaması gibi başlıklardan oluşmaktadır.

Shumow ve Miller'ın (2001), yaptıkları boylamsal çalışmada babaların ev temelli aile katılımı etkinliklerinde anne ile benzer özellikler gösterirken, okul temelli etkinliklerde anneler kadar katılım göstermediklerini ortaya koymuştur. Bunun yanında eğitim durumu yükseldikçe velilerin aile katılımı konusunda daha katılımcı oldukları, başarılı olmayan ancak çabalayan öğrencilerden aile katılımının yüksek olduğu, başarılı öğrencilerin ailelerinin katılımının diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya konulmuştur.

Sheldon ve Epstein (2002), yaptıkları çalışmada ilkökul ve ortaokulda uygulanan aile katılımı etkinliklerinin öğrenci davranışları ve okuldaki disiplin durumuna ilişkisini ortaya koymaya çalışmışlardır. ABD'de 12 eyaletten 47 okulun okul aile birliği ile yapılan boylamsal çalışmada, katılımcılara temel anket ve izleme anketi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda aile katılımının ve toplumsal temelli etkinliklerin öğrenci davranışlarını iyileştirdiği ve okulda yaşanan disiplin olaylarını azalttığı ortaya konulmuştur.

Lawson (2003), yaptığı çalışmada öğretmenlerin ve ailelerin aile katılımına ve işlevlerine ilişkin algıları konu edinmiştir. Araştırmaya 12 öğretmen ve farklı etnik yapıya sahip dar gelirli ailelerden oluşan 13 kişilik bir örneklem ile nitel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme ölçeği uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda ailelerin ve öğretmenlerin aile katılımını faydalı gördükleri, öğrencinin gelişimine ve akademik başarısına katkı sağladığı görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir.

Sheldon (2002), yaptığı çalışmada okul-toplum-aile destekli eğitim programlarının ilköğretim öğrencilerinin okula devam etme durumuna etkisi araştırılmıştır. Araştırma ABD'de Ohio eyaletinde iki adet 4.sınıf öğrencileri üzerinde nicel yaklaşım ve yarı deneysel desen uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Boylamsal yapılan çalışmada deney grubu bir yıl boyunca okulun amaçları doğrultusunun hazırlanan aile katılımı etkinlikleriyle eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür. Araştırmanın sonucunda deney grubunda bulunan öğrencilerin Ohio Eğitim Bakanlığında alınan diğer okullara ait verilerle karşılaştırıldığında okula düzenli devam ettikleri ifade edilmiştir.

Barge ve Loges'in (2003), aile katılımına ilişkin öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmada 114 öğretmene anket, 80 veli ve 128 öğrenciye açık uçlu sorulardan oluşan formlar uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrenci, öğretmen ve velilerin aile katılımının akademik başarıyı olumlu etkilediği konusunda hem fikir oldukları ortaya çıkmıştır.

Barnard (2004), ilköğretim yıllarında yapılan aile katılımının lise başarısına etkilerini araştırmıştır. Araştırmaya 165 öğrenci ve veli katılmıştır. Araştırma verileri anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre ilköğretimde uygulanan aile katılımı etkinlikleri lise yıllarında da öğrencilerin başarılarını olumlu etkilediği ve aile katılımının uzun süreli etkileri olduğunu ortaya koymuştur.

Fantuzzo, McWayne ve Perry (2004), yaptıkları çalışmada aile katılımı boyutlarının öğrenci çıktılarını nasıl yordadığını tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini 114 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre ev temelli aile katılımının öğrenci çıktılarını yordadığı tespit edilirken, okul temelli katılımın ve okul-aile ilişkilerinin yordayıcılığının daha az olduğu tespit edilmiştir.

Anderson ve Minke (2007), yaptıkları çalışmada aile katılımının karar verme süreçlerine nasıl katılım sağlandığını konu edinmişlerdir. Hoover-Dempsey ve Sandler'in (1995, 1997) geliştirdiği nicel ölçekten yararlanılmıştır. Araştırma ABD'de üç ilköğretim okulundan 351 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda ailelerin

eğitimde karar alma süreçleri ile öğretmenlerden algılanan davet algıları arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Jeynes (2007), aile katılımının ortaokul öğrencilerinin eğitim çıktıkları üzerine etkilerini irdelemiştir. 1972-2002 yılları arasında yapılan 52 araştırmayı içeren meta analiz çalışması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda aile katılımının ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarını yükselttiği ve çocukların yaşları büyüdükçe aile katılımının azaldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

McWayne, Campos ve Owsianik (2008), yaptıkları çalışmada aile katılımının alt boyutları ile ailelerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Araştırmanın örneklemini 108 anne ve 63 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları lise eğitim düzeyinin altında olan annelerin okul temelli aile katılımında az katılım gösterdiklerini ve tüm aile katılımı alt boyutlarında annelerin babalara göre daha fazla katılım gösterdiği ortaya konulmuştur.

Hill (2009), yaptığı çalışmada ilköğretim okullarında aile katılım engellerine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerini karşılaştırmıştır. Araştırma da nicel ve nitel verilen birlikte kullanıldığı karma yöntem kullanılmış ve verileri 100 öğretmenden görüşme ve 150 veliden anketler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarında aile katılımı engelleri arasında görüşlerin birbiriyle örtüşmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Veliler, öğretmenlerin aile katılımı konusunda destekçi olduklarını ifade etmekte fakat öğretmenler, velilerin sınıf içi aile katılımının düşük olduğunu ve velilerin aile katılımının önemini bilmediklerini sonucuna ulaşmıştır.

Stout (2009), yaptığı çalışmada kırsal bölgede yaşayan aileler ile kırsal bölgede çalışan öğretmenlerin aile katılımına ilişkin algılarını araştırmıştır. Araştırma da karma araştırma modeli kullanılmış, nicel verileri toplamak amacıyla anket ve nitel verileri toplamak amacıyla da odak grup çalışması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin ve velilerin görüşlerinde çelişki olduğu; aileleri ödev etkinliklerin çocuklara yardımcı oldukları fakat okul etkinliklere seyrek katıldıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin aile katılımı konusunda çaba sarf ettikleri ve aile katılımı etkinliklerini uygulamaya çalıştıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Auerbach (2009), yaptığı çalışmada toplumsal odaklı eğitim anlayışını destekleyen ve uygulayan 4 okul yöneticisi ile betimsel bir çalışma yapmıştır. Çalışma durumsal bir çalışma 48 yöntemi olan kritik olay deseninde hazırlanmıştır ve verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcıların görüşlerinin yöneticilerin aile katılımı etkinlikleri konusunda daha fazla sorumluluk üstlenmeleri gerektiği, aile katılımının sosyal adalete ve fırsat eşitliğine katkı sağladığı görüşünde olduklarını sonucuna ulaşılmıştır.

Hill ve Tyson (2009), 1985 ve 2006 yılları arasında yapılan 50 aile katılımı çalışmalarına göre ortaokulda akademik başarıya ilişkin etkileri araştıran bir meta analiz çalışması yapmışlardır. Çalışma da aile katılımını alt boyutlarının akademik başarıyla ilişkisi irdelenmiştir. Araştırmanın sonucunda ortaokulda aile katılımı ile akademik başarı arasında pozitif bir korelasyon olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Wright (2009), yaptığı çalışmada aileler ve öğretmenlerin aile katılımı etkinliklerinin etkililiği üzerine görüşlerinin karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Çalışmada aile katılımına katılımcıların demografik özelliklerinin etkisini de incelemek amacıyla 478 ebeveyn ve 104 öğretmenden veri toplanmıştır.

Kesitsel bir araştırma yönteminin uygulandığı çalışmada Epstein'in (2008) geliştirdiği aile katılım boyutları ve buna ilaveten aile beklentilerini de içeren bir ölçek geliştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda bütün aile katılım boyutlarının akademik başarı üzerinde etkili olduğu sonucu ortaya çıkarken, iletişim ve ev temelli katılımın diğer boyutlara göre daha etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Hill (2011), yaptığı çalışmada aile katılımı ile ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemine 72 ortaokul öğrencisi de dâhil edilerek öğrenci cinsiyetinin aile katılımı üzerinde etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda aile katılımı ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ebeveynlerin erkek çocuklarının eğitim sürecine daha fazla katıldığı tespit edilmiştir.

Herrell (2011), yaptığı doktora tez çalışmasında öğretmen ve veli algılarını Epstein'in (2010) ortaya koyduğu modelden yararlanarak oluşturulan alt boyutlar temel alınarak araştırma yapılmıştır. Araştırmada nicel araştırma modeli kullanılarak tarama yönetimi uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini 77 öğretmen ve 889 ilkök velisi oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda ebeveynlik, ev temelli katılım, karar verme, toplum ile işbirliği ve iletişim alt boyutlarında aile lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Öğretmen görüşlerine göre en etkili aile katılım alt boyutu ev temelli aile katılımı olarak belirtilmiştir. Ayrıca ailelerin, aile katılımının niteliğinin artmasında en önemli boyutun iletişim olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

Lam ve Ducreux (2013), aile katılımının ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları üzerinde etkisine ilişkin veli görüşlerini araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 32 ortaokul velisi oluşturmakta ve veriler ebeveyn desteği ve baskısı, ebeveyn yardımı, izleme ve takip, 49 okuma-yazma için baskı ve iletişim alt boyutlarından oluşan “Ailesel Etki Ölçeği: Aile Versiyonu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda aile çocuk iletişiminin akademik başarıyı arttırdığı ortaya konulmuştur. Bunun dışında kalan boyutlarla akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca velilerin eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveyn desteği, izleme ve takip, okuma-yazma için baskı boyutlarında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Wilder (2014), yaptığı çalışmadan aile katılımının akademik başarıya etkisini inceleyen 9 meta analizden bir meta sentez yapmıştır. Araştırmanın sonucunda aile katılımı ile akademik başarı arasında olumlu bir ilişki tespit edilmiş ve farklı sosyal ve etnik sınıftan insanların aile katılımının akademik başarıya etkisinin olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Walhof (2016), aile katılımının ortaokul öğrencileri üzerindeki etkilerini öğretmen ve veli görüşleriyle ortaya koymaya çalışmıştır. Tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada 25 öğretmen ve 88 ebeveyn katılımcı olmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 4 açık uçlu ve 20 maddeden oluşan ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcılar aile katılımının etkili olduğunu ifade ederken, en büyük aile katılımı engeli olarak yoğun çalışma saatlerini gösterilmiştir.

Ross (2018), Kansas'ta devlet okullarında yaptığı çalışmada aile katılımına ilişkin ve algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma deseni olarak olgu bilimsel yaklaşımı benimsemiştir. 21 katılımcıdan oluşan örneklemden veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcılar; ailelerin okula geldiklerinde sıcak karşılanması gerektiği ve okul etkinliklerinin ailelerin programları dikkate alınarak planlanması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Koçak (1991), okul ile aileler arasındaki iletişim engellerini konu aldığı çalışmasında Ankara'nın Çankaya ilçesinde 65 okul idarecisi, 90 öğretmen ve 163 veli ile çalışmıştır. Çalışmada nicel araştırma tekniği kullanılmış olup “okul aile iletişiminin engelleri” adlı ölçekle veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen ve okul idarecileri velilerin ilgisizliğinden, çocuklarına ilişkin olumsuz durumları duymak istememelerinden, sınıfların kalabalık olmasından dolayı her veliye ulaşmanın güçlüğünden, velilerin iş yoğunluklarından dolayı ilgisizliğinden ve velilerle iletişim eksikliklerinden şikâyetçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Velilerin okul aile iletişimi konusunda gördükleri engeller de öğretmen ve idarecilerin ifadeleriyle benzerlik göstermekle birlikte ailelerin öğretmenlere göre var olan iletişim engellerinden daha az rahatsızlık duyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaylacı (1999), yaptığı çalışmada ilköğretim kurumlarındaki aile katılımı düzeyini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma nicel yöntemle kurgulanmış olup veriler 343 okul 50 yöneticisinden ve 336 öğretmenden toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre velilerin okul etkinliklerine nadiren katıldığı, okulun da ailelere yönelik etkinlik ve programları nadiren düzenlediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aile katılımı önündeki en büyük engeller zaman ve sosyo-ekonomik imkânlar olarak belirlenmiştir.

Ensari ve Zembat'ın (1999), çalışmaları da yine aile katılımına engel olan öğretmen görüşleri üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin aile katılımı süreçleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, süreci nasıl geliştirip yürüteceklerini bilmemeleri, aile katılımı etkinliklerinin çok zaman alacağı kaygısı en büyük engeller olarak belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin; velilerin aile katılımı etkinliklerine ilgi göstermeyecekleri, katılan velilerinde maksatlarını aşabilecekleri, çocuklarına karşı tarafsız kalamayacakları ve yeterli zaman ve enerji ayıramayacaklarını düşünmeleri önemli aile katılımı engelleri olarak ortaya konulmuştur.

Başaran ve Koç (2000), yaptıkları çalışmada aile katılımı sorunları ve aile katılımı düzeyinin artırılması üzerine bir model geliştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini ülke genelinden 280 okul idarecisi, 1158 öğretmen ve 1000 veli oluşturmakta ve araştırma verileri nicel araştırma yaklaşımlarından anket yöntemiyle yapılmıştır. Araştırma sonucunda aile katılımının önemi üzerine tüm katılımcılar benzer görüşlere sahiptir. Fakat aile katılımı etkinliklerinde sorumlulukların paylaşılması üzerinde fikir ayrılıkları tespit edilmiştir. Aile katılımı konusunda üstlenilen sorumlulukların, var olan diğer sorumluluktan bağımsız olarak yerine getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gökçe (2000), araştırmasında okul aile işbirliğine ilişkin okul idarecilerinin öğretmenlerin ve velilerin beklentilerini ve önerilerini ortaya koymaya çalışmıştır. Ankara'daki ilköğretim kurumlarında yapılan çalışmada 16 okul idarecisi, 80 öğretmen ve 165 veliden anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda tüm katılımcılar okul aile işbirliğinin geliştirmesi gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca okul idarecileri ve öğretmenlerin

velilerden beklentisi, kendilerine yardımcı olunması iken; veliler okulun yönetim süreçlerine dâhil olmak ve eğitimin niteliğinin artırılmasını istemektedirler.

EARGED (2001), Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı yaptığı araştırmada ortaokulda akademik başarının artırılması amacıyla yapılması gereken aile katılımlarına ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma verileri nicel yöntem ile 280 okul yöneticisi, 1422 öğretmen, 1120 ortaokul öğrencisi ve 1120 veliden toplanmıştır. Araştırmanın sonucun elde edilen bulgulara göre etkili bir aile katılımı için velilerin çocuklarını akademik başarı için güdülemeleri, öğrencilere uygun ev ve çalışma ortamı düzenlemeleri, çocuklarıyla geçirdikleri gün hakkında iletişim kurmaları, okul etkinlikleri ve veli toplantılarına katılım ve bir üst düzeyde çocuklarının hangi okulda okuyacakları kararında pay sahibi olmanın etkili aile katılım ilkeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaplan (2002), çalışmasında okul aile işbirliğinin ne düzeyde olduğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri anket toplama yöntemiyle toplanmış ve veriler 10 okuldan alınmıştır. Araştırmanın sonucuna göre okulların hiçbirinde okul aile işbirliğine yönelik herhangi bir etkinlik yapılmadığı fakat öğretmen ve velilerin aile katılımına istekli oldukları ve işbirliğine açık oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çeviş (2002), araştırmasında okul aile işbirliğinin okul idarecisi, öğretmen ve veliler tarafından nasıl değerlendirildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma Denizli ilinde gerçekleştirilmiş olup okul idarecisi, öğretmen ve velilerden oluşan 180 kişilik bir örneklem belirlenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak anket seçilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre okul aile işbirliğinin okullarda istenilen düzeyde olmadığı, öğretmenlerin ve okul idarecilerinin aile katılımına daha olumlu yaklaştıkları fakat velilerin aile katılımı konusunda olumsuz görüşlere sahip oldukları ifade edilmiştir.

Çelenk (2003), çalışmasında aile katılımının ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısına etkisini araştırmıştır. Araştırmanın örneklemi 233 ilköğretim birinci sınıf öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre aile katılımında aktif olan velilerin öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısının daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur.

Doğru (2005), yaptığı çalışmada aile katılımının sınıf yönetimine etkilerini irdelemiştir. Çalışma Zonguldak il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görevli 200 okul yöneticisi ve öğretmen ile 396 veliden anket yöntemiyle veri toplanmıştır.

Araştırmada Saraçoğlu (2002), tarafından geliştirilen “Etkin Sınıf Yönetimi ve Öğretmen-Öğrenci-Veli Üçgeninin Sınıf Yönetimine Etkisi” ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre ailelerin çocuklarına rehberlik etme alt boyutunda veli görüşleri cinsiyete, öğrenim durumuna, yaşlarına, gelir durumlarına, sahip oldukları çocuk sayısına ve mesleklerine göre anlamlı bir farklılık oluşmamaktadır. Bunun yanında öğretmenlerin ve yöneticilerin aile katılımı konusundaki görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşmamakta, öğretmen ve okul yöneticilerinin görev süreleri ile aile katılımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Pala-Günkan'ın (2007), yaptıkları çalışmada aile katılımının ilköğretim öğrencileri üzerindeki etkilerini konu edinmişlerdir. Araştırma Elazığ il merkezindeki ilköğretim kurumlarının ilköğretimdeki 1000 veliden toplanan verilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda velilerin aile katılımına karşı tutumları olumlu olarak tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi yüksek olan velilerin çocuklarıyla iletişim düzeyinin ve niteliğinin de yüksek olduğu, aile içi iletişimin kuvvetli olduğu ailelerin çocuklarının akademik başarılarının da yüksek olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında sosyo-ekonomik durumu zayıf olan, eğitim düzeyi düşük olan ve dört çocuk ve daha fazlasına sahip olan ailelerde aile katılımının düştüğü sonuçları ortaya konulmuştur.

Aydoğan (2007), çalışmasında aile katılım engellerini saptamayı amaçlamıştır. Araştırma ilköğretim okullarının ortaokul basamağındaki velilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek aracılığıyla 150 katılımcıdan toplanmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre en temel aile katılım engelli olarak zaman imkânlarının yetersizliği sonucu ortaya çıkarken, velinin aile katılımı etkinliklerini nasıl başlatacağını ve yürüteceğini bilmemesi, sosyo-ekonomik durumunun zayıf olması ve akademik olarak kendilerini yetersiz hissetmeleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Gül (2007), çalışmasında ilköğretim okullarında aile katılımının öğrencilerin akademik başarılarıyla ilişkisini irdelemiştir. Araştırma verileri 100 öğretmen ve 100 veliden anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre okula karşı olumlu tutuma sahip, katılımcı, iletişim halinde olan velilerin çocuklarının akademik başarılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Deveci (2008), yaptığı çalışmada aile katılımının sosyal bilgiler dersi üzerindeki etkilerine ilişkin ve görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmaya 530 6.sınıf velisi katılmış ve veriler açık ve kapalı uçlu anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre ailelerin sosyal bilgiler dersi içeriğini yeterince bilmedikleri ve dolayısıyla sosyal bilgiler dersine ilişkin aile katılımının düşük olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Kotaman (2008), çalışmasında aile katılımının akademik başarıya etkisini sosyoekonomik düzeye, eğitim seviyesine ve çocukların eğitim gördüğü okul kademesine göre bir farklılık oluşturup oluşturmadığını irdelemiştir. Araştırmaya İstanbul'da yaşayan ilköğretim ilköğretim sınıf ve lise son sınıf arasında öğrencisi bulunan 61 veli katılmıştır. Araştırmada veriler anket aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcıların aile katılım düzeyinin yüksek olduğu, üniversite mezunu velilerin olmayan velilere göre aile katılımında anlamlı derecede farklılığa sahip olduğu ve daha fazla katılım gösterdiği, aile katılımı ile akademik başarı arasında güçlü bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur.

Yıldırım ve Dönmez (2008), çalışmalarında aile katılımına ilişkin öğretmen ve veli görüşlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma Eskişehir il merkezinde bulunan bir ilköğretim okulunda her sınıfın sınıf öğretmeni, bir veli temsilcisi ve okulun rehber öğretmeninden oluşan 17 kişi ile yürütülmüştür. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucuna göre çocukların eğitim süreçlerinde aile katılımına ihtiyaç olduğu, öğretmen aile ilişkilerinde en çok kullanılan iletişim kanalının bireysel görüşme olduğu, aile katılımının akademik başarıyı arttırdığı tespit edilmiştir. Bunun yanında aile katılımı engelleri olarak ta; velilerin okul ile yeterince iletişime geçmemesi, okulun para isteyeceği kaygısı, bazı öğretmenlerin velilere karşı olan olumsuz davranışları gibi bulgular ortaya konulmuştur.

Can (2009), çalışmasında ilköğretim kurumlarında yeni ilköğretim programlarına velilerin katılım düzeyleri ile okula ilişkin tutumlarını farklı değişkenler açısından irdelemiştir. Araştırma verileri Ankara merkez ilçelerinden ilköğretim 1-7. sınıf arası 3691 öğrenci velisinden ve 471 öğretmenden araştırmacı tarafından geliştirilen okula ilişkin tutum, aile katılımı ve öğretmen görüşlerini içeren anketler kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre ailenin kişi başına düşen gelir miktarı arttıkça velilerin okulla ve evde çocuklarıyla olan etkileşiminin azaldığı ifade edilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen bilgiler ışığında çocukların sınıf seviyeleri yükseldikçe aile katılımı düzeyinin düştüğü, aile katılımı konusunda sınıf öğretmenlerinden gelen davetlere katılımın branş öğretmenlerinden gelen davetlere katılıma göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aile katılımına engel olan etkenleri de veliler; başka çocuklara da sahip olmaları, ekonomik sıkıntılar, öz yeterlilik algılarının düşük olması, okul yöneticilerinden ve öğretmenlerden çekinmeleri gibi nedenler olarak sıralamışlardır.

Erdem ve Şimşek (2009), yaptıkları çalışmada ilköğretim okullarında uygulanan aile katılımı çalışmaları ve okulların velileri okula çekme başarısına ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma verileri 315 öğretmen ve 385 veliden, araştırmacı tarafından geliştirilen "öğrenci velilerinin okula çekme başarısı envanteri" aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen ve veli görüşlerine göre ilköğretim okullarının ve yöneticilerinin akademik başarıyı arttırmak amacıyla velileri okula çekme başarıları orta düzeyde bulunmuştur.

Sabancı (2009), çalışmasında aile katılımına ilişkin okul yöneticisi, öğretmen ve veli tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma verileri 277 öğretmen ve 840 veliden araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin aile katılımı konusunda olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Şeker (2009), çalışmasında İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin performans ödevlerindeki başarıları ile velilerin aile katılımı düzeyleri arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın verileri Mersin Mersin il merkezinde farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip 6 okuldan toplanmıştır. Araştırmada karma yöntem benimsenmiş olup; nicel boyut için 5.sınıf velilerinden 297 kişiden anket yöntemiyle ve 8 gönüllü öğretmen ve farklı sosyo-ekonomik özelliklerde 16 veliden yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda nicel verilerden alınan sonuçlar incelendiğinde; aile katılımı ile öğrencilerin performans ödevlerinden aldıkları notlar arasında pozitif ilişki olduğu görülmüş, nitel verilerden alınan sonuçlar incelendiğinde öğretmenler ailelerle iletişimlerini iyi olarak nitelerken ailelerin okuldaki etkinliklere katılımını yetersiz bulmaktadırlar. Velilerde öğretmenler ile kullandıkları iletişim kanallarının daha çok yüz yüze ve telefonla olduğunu belirtmişlerdir.

Kılıç (2010), çalışmasında sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi derslerinde uyguladıkları aile katılımı etkililiklerine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada 35 sınıf öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda aile katılımı çalışmalarının öğrenci ve veliler üzerinde olumlu etkilerinde katılımcılar hemfikir olmuştur. Sınıf öğretmenleri hayat bilgisi dersi kapsamında okulda etkinlikler planladıklarını ve bu etkinliklere veli katılımını sağladıklarını,

bazı durumlarda yardımlarına başvurduklarını, aileler le veli toplantıları düzenlediklerini, aile ziyaretleri gerçekleştirdikleri ve etkinliklerin etkililiğini ölçmek amacıyla anketler uyguladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010), yaptıkları çalışmada aile katılımına ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu bağlamda Ankara’da bulunan resmi ilköğretim okulların görev yapan 10 okul yöneticisinden ve 10 öğretmenden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre aile katılımının önemi üzerinde tüm katılımcılar hem fikirken uygulamada tüm katılımcılar aynı davranışları göstermemektedir. Öğretmen ve okul yöneticilerine göre velilerin aile katılımı konusunda isteksiz ve katılımcı olmadıkları tespit edilmiştir. Velilerin aile katılımını okul ile bilgi alışverişi yapmak ve toplantılara katılmaktan ibaret gördükleri sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanında aile katılım engelleri konusunda ailelerin ve öğretmenlerin olumsuz davranışlarının bulunduğu ve okulların aile katılımına ilişkin engelleri ortadan kaldırmak amacıyla uygun ve yeterli çalışmaların yapılmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Şaban (2011), yaptığı araştırmada ilköğretim velilerinin aile katılım düzeyini ve velilerin tercih ettiği aile katılım türü belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma verileri 3 özel ve 3 resmi ilköğretim okulunda öğrencisi bulunan 740 katılımcıdan araştırmacının geliştirdiği “aile katılım ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre velilerin çocuklarının eğitim süreçlerine yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Ailelerin en yüksek oranda tercih ettikleri katılım türleri; iletişim kurma, anne-babalık ve ev temelli katılım olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Argon ve Kıyıcı (2012), çalışmalarında ilköğretim kurumlarında aile katılımına ilişkin sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma verileri Kayseri ili İncesu ilçesinde bulunan 10 okuldan gönüllü katılan 75 sınıf öğretmeni ve 75 branş öğretmeninden açık uçlu yarı yapılandırılmış bir standart test kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; öğretmenler öğrencinin akademik gelişiminde aile katılımının önemli katkıları olduğu fakat katılımın istenen düzeyde olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Aile katılım düzeyinin düşük olmasının öğretmen moral ve motivasyonunu olumsuz etkilediği, okulda olumsuz davranışların ve disiplin sorunlarının gözlenmesine neden olduğunu, bunun yanında okula karşı olumsuz tutum gelişmesine, okul başarısının düşmesine, yalnızlaşmaya ve özgüven kaybına neden olduğu belirtilmiştir. Aile katılımına engel olan etkenleri de; velilerin eğitim, sosyal, kültürel, ekonomik özelliklerinin düşük olması, yoğun iş mesaisi, aile içi sorunlar olarak sıralamış, aile katılımını arttırmak amacıyla aileyi de sürece dâhil eden etkinlik ve süreçlerin tasarlanması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşmışlardır.

Oğuz (2012), de aile katılımı üzerine yaptığı araştırmada bir Türkçe ‘ye uyarlama çalışması yapmıştır. Sheldon ve Epstein’in (2007) geliştirdiği “İlköğretimde Okul ve Aile Ölçeği” nin veli ve öğrenci alt ölçeği ile Epstein ve Salinas’ın (1993) “İlköğretimde Okul ve Aile Katılım Ölçeğinin” öğretmen alt ölçeğini Türkçe ‘ye ve Türk kültürüne uyarlamıştır.

Bellibaş ve Gümüş (2013), yaptıkları çalışmadan ilköğretim okullarında aile katılımı ile velilerin sosyo-ekonomik durumları arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Araştırma verileri İstanbul ilinde biri alt birisi üst sosyo-ekonomik düzeye ve farklı sosyo-kültürel özelliklere sahip iki okuldan en az 5 yıllık deneyime sahip 10 sınıf öğretmeninden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle nitel veriler alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre tüm katılımcıların sosyo-ekonomik seviyesinin aile katılımının temel belirleyici olduğunu ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Üst gelir düzeyine sahip çevrede görev yapan katılımcılar aile katılımının hem niceliğinden hem niteliğinden memnunken, alt gelir düzeyine sahip çevrede görev yapan öğretmenler ise aile katılımı yetersiz görmekte ve kültürel farklılıklarında aile katılımı düzeyinin düşmesine neden oldukları görüşlerini ifade etmişlerdir.

Erdener (2013), çalışmasından Epstein’nin altı tip aile katılım modelinden yararlanarak Türkçe ‘ye uyarlama çalışması yapmıştır. Aile katılımı modelini velilerin demografik özelliklerine göre farklılık yaratıp yaratmadığını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda ailenin ekonomik durumunun aile katılımını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılırken, velilerin eğitim seviyelerinin, yaşlarının, medeni hallerinin ve yaşadıkları bölgenin aile katılımı konusunda anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Şad ve Gürbüzürk (2013), çalışmalarında ilköğretim velilerinin aile katılım düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre velilerin aile katılımı alt boyutlarından öğrenciyle etkili iletişim, destekleyici ev ortamı, kişilik gelişimini destekleme ve ev ödevlerine katkı sağlama boyutlarında yüksek katılım tespit edilirken, sınıf içi ve dışı etkinlikler konusunda düşük katılım gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Gültekin ve Kılıç (2014), çalışmalarında ilköğretim velilerinin çocuklarının eğitim yaşantılarında karşılaştıkları güçlükleri ve ihtiyaç duydukları eğitim gereksinimlerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma verileri Eskişehir ilinde 520 ilköğretim okulu velisinden anket yönetimiyle alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre velilerin

çocuklarının eğitim yaşantılarına destek olmaları konusunda kendilerini yeterli görmedikleri, etkili iletişim konusunda ve çocuklarına derslerinde anlamlı düzeyde nasıl yardımcı olabileceklerini bilmedikleri sonuçları ortaya çıkmıştır.

Selanik Ay ve Aydoğdu'nun (2016), yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma Afyon ilinde çeşitli sosyo-ekonomik özelliklere sahip 9 devlet okulunda çalışmakta olan 100 sınıf öğretmeninden araştırmacılar tarafından geliştirilen 4 açık uçlu sorudan oluşan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen öğretmen görüşlerine göre velilerin aile katılım düzeylerinin düşük olduğu ve aile katılımı önünde öğretmenlerden ve ailelerden kaynaklanan engeller olduğu anlaşılmıştır.

Tümkiye (2017), çalışmasında aile katılımın alt boyutlarına göre velilerin aile katılım düzeylerinin velinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırmanın verileri temel eğitim kurumlarındaki 334 veliden nicel ölçek yardımıyla toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ailelerin en sık katılım gösterdikleri aile katılım türleri; iletişim, ebeveynlik ve ev temelli katılım iken eğitim süreçlerindeki kararlara katılım, gönüllü olma, toplum ve çevreyle işbirliği boyutlarında ise katılım düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çıkar (2019) çalışmasında temel eğitim kurumlarında aile katılımına ilişkin veli görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın verileri karma yöntemle toplanmış olup veriler Van ili merkez ilçelerinde temel eğitim kurumlarındaki 806 veliden ve nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile 20 veliden toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre; velilerin aile katılımının iyi düzeyde olduğu, Öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe aile katılımının düştüğü, çocuklarının geleceğine yönelik üst düzey eğitim kurumlarında okuması için beklentisi olan ailelerin katılım düzeyinin yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde; yöntem ile ilgili olarak, araştırma modeli üzerinde tartışılacak, evren ve çalışma grubu hakkında bilgi verilerek, verilerin nasıl toplandığı ve analiz edildiği açıklanmıştır.

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı'na ilkokullarda okul müdürü ve öğretmenlerin velilerle yaşadıkları sorunların saptanması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi herhangi bir konuda derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde bilgi toplamaya olanak veren, sınırlı sayıda kişinin katılımı ile gerçekleştirilen araştırma yöntemidir (Patton, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2013).

Katılımcılar

Araştırma verileri kapsamında görüşme yapılacak çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Nitel örneklem rastlantısal yöntemlerle değil amaçlı olarak seçilir (Creswell, 2017). Bu bağlamda araştırmanın katılımcılarını, Batman ilinin Merkez ilçesinde devlet okullarında görev yapmakta olan okul müdürü ve öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılar ait demografik veriler aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Katılımcıların demografik dağılımları

Kod	Cinsiyet	Görev	Kıdem
K1	Kadın	Okul müdürü	16-20 yıl
K2	Erkek	Öğretmen	1-5 yıl
K3	Kadın	Okul müdürü	11-15 yıl
K4	Erkek	Öğretmen	11-15 yıl
K5	Kadın	Öğretmen	6-10 yıl
K6	Erkek	Okul müdürü	21 yıl ve üzeri
K7	Kadın	Öğretmen	11-15 yıl
K8	Erkek	Öğretmen	16-20 yıl
K9	Kadın	Okul müdürü	11-15 yıl
K10	Kadın	Öğretmen	16-20 yıl
K11	Kadın	Okul müdürü	6-10 yıl
K12	Erkek	Öğretmen	1-5 yıl
K13	Kadın	Öğretmen	1-5 yıl
K14	Erkek	Öğretmen	21 yıl ve üzeri
K15	Kadın	Öğretmen	6-10 yıl

Araştırmaya 15 okul müdürü ve öğretmen katılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme ölçeğinden elde edilen bilgilere göre katılımcıların cinsiyet dağılımları incelendiğinde, 6 erkek (%40), 9 kadın (%60) olarak görülmüştür. Katılımcıların beşi okul müdürü (%33), onu (%67) öğretmendir. Katılımcıların görüşlerinin daha net

anlaşılabilmesi için katılımcılara kod verilmiştir. Bulgular kısmında oluşturulan temalara göre katılımcıların görüşleri değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sabit seçenekli cevaplamanın yanı sıra ilgili alanda derinlemesine inceleme yapılmasına imkân tanımaktadır (Büyüköztürk vd., 2018: 159). Bu hususlar doğrultusunda görüşme formunu hazırlama sürecinde geçerlik çalışması kapsamında elde edilen bilgiler ışığında açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Görüşmeler, katılımcıların istedikleri saatlerde ve günlerde yüz yüze görüşülerek yapılacaktır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Nitel çalışmalarda toplanan veriler betimsel ve içerik analizi üzere iki şekilde çözümlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 163-175).

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde çalışmaya katılan öğretmenlerin yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevapların değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Ebeveynlerin eğitim süreçlerine katılımına dair görüşler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ebeveynlerin eğitim süreçlerine katılımı ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde; çocuklara gerekli özeni gösterilmediği, sosyoekonomik düzeyi düşük olan ebeveynlerin genel olarak katılımı düşük olduğu, ebeveynlerin eğitim sürecine katılması gerektiği, öğrencileri desteklemedikleri, okulla işbirliği içerisinde olunması gerektiği, takip edilen öğrenciler başarı elde edemediği görüşü hakim kılınmıştır. Konuyla ilgili örnek görüşler aşağıda verilmiştir.

K1: "Ebeveynler çocuklara gerekli özeni göstermiyor ve eğitim sistemi konusunda çok bilgisizler. Öğrencileri desteklemiyorlar sadece sınıfı geçsin mantığına sahipler."

K4: "Ebeveynlerin eğitim sürecini etkileyen çok fazla etken var. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ebeveynlerin genel olarak katılımı düşük iken orta düzeyde olanlar daha ilgili. Ayrıca eğitimin önemine olan inanç velilerin katılımını olumlu etkilemekte."

K5: "Katılması gerektiğini öğretmenlerin okulda velilerinde evlerinde öğrencilere rehberlik etmesi gerektiğini düşünüyorum."

K6: "Ebeveyn çocuğun eğitiminde en önemli parçalardan biridir. Süreçte öğretmenle iletişim halinde olarak mutlaka aktif rol almalıdır."

K9: "Ebeveynin eğitim sürecinde öğrencinin başarılı olması adına öğretmenleri ile iletişimde olmasının son derece önemli olduğunu düşünüyorum."

K10: "Ebeveynler çocuklarının eğitim sürecinde çocukları herhangi bir konuda başarısız olduğunda onların başarısız olduğu yönleri tespit edip o konuda geliştirmeleri gerekmektedir."

K11: "Çocuklarını belirli ölçülerde kontrol altında tutarak onların dersleri hakkında bilgi sahibi olmaları ve destek vermeleri motive etmeleri yanlarında olduklarını göstermeleri gerekiyor."

K12: "Eğitim her zaman üç ayaklıdır: öğrenci, Veli, okul şeklinde tanımlanır ve bu ayaklardan biri sağlam olmadığında başarıya ulaşamayacağı söylenir. Ben de bu görüşe katılıyorum. Ebeveynler eğitim sürecine katılmalı, öğrenciyi evden desteklemeli fakat öğretmenin profesyonel öğretim sürecine müdahil olmamalıdır."

K14: "Ebeveynler eğitimcilerin verdikleri bilgiler doğrultusunda onların yanında olup destekledikleri birlikte hareket ettikleri doğrultusunda yararlı olacaktır."

K15: "Ebeveynler okulla işbirliği içerisinde olmalıdır. Ailesinin okulun yanında durduğunu gören öğrenci daha verimli eğitim süreci yaşamış oluyor. Aile ve öğretmen işbirliği çok önemli. Desteklenen ve takip edilen öğrenciler başarı elde edebiliyor. Aile öğretmenin evdeki eli kolu ayağı"

Öğretmen görüşleri irdelendiğinde katılım sağlanmamasıyla ilgili olarak; velilerin sorumluluk almak istemedikleri, velilerin ilgisiz olduğu, sürece dahil olmadıkları görüşü de ortaya çıkmaktadır. Örnek görüşler aşağıdaki gibidir:

K2: "Ebeveynlerin eğitim süreçlerine katılımını yetersiz buluyorum. Öğretmen veli beklentisinin üst düzey olduğu ama velinin bu konuda sorumluluk almaktan kaçındığını düşünüyorum."

K7: "Ebeveynlerin eğitime katılımı çok önemli ama bütün velilerden aynı ilgi ve katılımı maalesef göremiyoruz."

K13: “Anne baba eğitim sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Ancak yeterince surece dahil olmadıklarını düşünüyorum.

Eğitim süreçlerine katılıma sıklığına dair görüşler

Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre velilerin eğitim süreçlerine katılım sıklığıyla ilgili olarak; velilerin hemen hemen her gün, düzenli olarak, sabah akşam geldikleri görülmüştür. Bu durumun yansira okul idaresi davet ettiğinde, veli toplantısı yapıldığında genel olarak katılım sağlandığı görüşleri de ifade edilmiştir. Konuyla ilgili görüşler aşağıda yer almaktadır:

K3: “Kurs katılımlarında düzenli olarak gelmektedirler. Bunun dışında sabah ve akşam düzenli olarak rutin okula bırakma ve almak için gelmektedirler.”

K4: “Ebeveynler mümkün oldukça okula gelerek öğrencisini denetlemeli, kontrol etmelidir. Ailesinin sürekli okula geleceğini bilen öğrenci devamsızlık yapmıyor.”

K6: “Ebeveynler eğitim sürecinde hemen hemen her gün okuldalar. Annelerimiz nerdeyse sınıf içine kadar girip derse katılacak. Genelde başarılı öğrencilerin ebeveynleri daha sıklıkla okula gelmektedir.”

K7: “Veliler ancak okul idaresinin veya öğretmenlerin daveti üzerine okula gelmekte ancak bu durumda da eksiksiz bir katılım olmamaktadır.”

K8: “Öğrenci durumuna göre değişmeli tabii ki okulla hep irtibatta olunmalı ancak problemlili öğrencilerin ebeveynleri haftada 2 - 3 kez gelmeli”.

K11: “Gerektiği zaman gelmelidirler ama bu çok sık olmamalı eğitim bir süreç ve biraz zaman aralıklı olmalı.”

K12: “Çocuğunun okumasını isteyen veli gün aşırı okula gelirken çocuğunu başından savmak için okula gönderen ise okul idaresi çağırılmadan okula gelmiyor.”

K13: “Merkezi okullarda çok sık kırsal yerleşim yerlilerinde ise neredeyse hiç”

K14: “Büyük çoğunluğu davet edildiğinde okula uğramakta çok çok az bir kısmı düzenli aralıklarla gelip öğrenci durumu hakkında bilgi almakta.”

K15: “Disiplin olayı haricinde yılda en fazla 2 kere veli toplantısına, oda gelirlirse.”

Sağlanan katkıya dair görüşler

Katılımcılara göre velinin katılımı genel olarak katkı sağlamaktadır. Görüşlerden elde edilen ortak görüşe göre; öğrencinin eğitim hem de öğretim alanına katkı sağladığı, öğretmenin o çocuğu daha iyi tanımakta olduğu, sorunların kısa sürede çözüme kavuştuğu, öğrencinin ailesi tarafından önemsendiğini düşünmesi, öğrencinin kendini özel hissetmesini sağladığı, başarıyı pozitif yönde ivmelendirdiği görüşleri ön plana çıkmaktadır. Fakat öğretmenler düzensiz, planlamasız yapılan veli görüşmeleri ve veli katılımlarının eğitim öğretim açısından pek sağlıklı olmadığı görüşünü de öne sürmüşlerdir. Katılımcıların örnek görüşleri aşağıdaki gibidir:

K1: “Evet hem öğrencinin eğitim hem de öğretim alanına katkı sağlamaktadır.”

K2: “Kesinlikle vermektedir öğretmen o çocuğu daha iyi tanımakta Veli ile işbirliğinde olduğundan sorun varsa daha kısa sürede çözüme kavuşmakta öğrencide daha dikkatli davranmakta.”

K4: “Kesinlikle katkı sağlamakta. Yapıldığı işin ailesi tarafından önemsendiğini düşünen öğrencilerin akademik ve davranışsal başarılarında olumlu etkiler görülmekte”

K5: “Öğrencinin kendini özel hissetmesi önemsendiğini bilmesi ve dolaylı olarak oto kontrolünün yapılması dolayısıyla daha problem olacağını düşünüyorum.”

K7: “Dengeyi sağlamak gerekir. Özellikle ilkokullarda velilerin çok sık okula gelip, öğretmenlerin işine karıştıklarını duyuyorum. Bu şekilde olduğunda katkısı olmaz fakat makul aralıklarla gelip, öğrencinin durumunu öğrenmesinin faydalı olacağını düşünüyorum”.

K9: “İlgili okula gelen Veli'nin çocuğunda problemler daha kolay çözümlenmekte başarıyı pozitif yönde ivmelendirme daha kolay olmaktadır. Ebeveynler okula bilinçli olarak geldiğinde yani çocuğun eğitim sürecine katkı sağlamak amacıyla geldiğinde kesinlikle olumlu yönde katkı sağladığını düşünüyorum. Okula az gelen veya hiç gelmeyen ebeveynlerin çocuklarının başarı oranı düşmektedir.”

K11: “Evet oldukça fazla öğrenciyi aileyi tanımadan tanyamıyorsunuz bazen çok basit ailedeki bir sorun öğrencinin başarısını olumsuz etkilemekte fark edilen bu sorun işbirliği ile çözümlenmektedir.”

K12: “Bazı velilerin katılımı yeterli olmakla birlikte bazı velilerin fazla müdahil ve biliyormuş havaları eğitim ortamının düzenini de bozabilmektedir. Katkıları mutlaka vardır ancak sadece okula gelmek yeterli değildir. Gelme odağı ve görüşmelerin niteliği önemlidir.”

K14: “Sadece veli toplantısına zorla geliyorlar ve yeterli katkıyı göstermiyorlar. Olumlu olarak fazla bir katkı sağladığını düşünmüyorum.”

Yaşanan engellere dair görüşler

Katılımcıların velilerin katılımı ile yaşanan engeller ile ilgili olarak; diğer velilerin eğitim ve sosyo-kültürel yeterliliğinin fazla olması, öğrencilerinin sınıf seviyesinin gerisinde kalması, velilerin ilgisizliği ya da zaman bulamamaları, okulların evlere uzaklığı, ebeveynlerin çalışıyor olması, eğitime önem verilmemesi, bazı velilerin eğitimin zorunlu olmasından dolayı çocuklarını okula göndermeleri konuları ağırlıklı olarak ifade edilmiştir. Konuyla ilgili örnek görüşler aşağıdaki gibidir:

K1: “Genellikle Ebeveynlerin eğitim düzeyleri etkili oluyor. Eğitim düzeyi arttıkça sürece katılımı artıyor. Yanlış bilgiler, diğer velilerin eğitim ve sosyo-kültürel yeterliliğinin fazla olması, öğrencilerinin sınıf seviyesinin gerisinde kalması, yorucu iş temposu, parçalanmış aileler...”

K3: “Velilerin ilgisizliği ya da zaman bulamamaları ilk sırada gelir. Öğretmenlerin ya da okul yönetiminin bu durumdaki tavrı da önemlidir. Çalışan anne ve babalarının Mesai saatlerinin uymaması, ya da anneler için söylüyorum evde küçük çocuk var gelemiyoruz diyorlar.”

K5: “Mesela ebeveynler okula geldikleri zaman öğretmenler tarafından ters karşıladın ya da konuştukları şeyler üzerinde öğretmenlerin açıklayıcı ve düzgün bilgiler vermediğinden dolayı okula gelme süreçleri sıkıntı yaratabiliyor bu yüzden ebeveynler okula geldiği zaman öğretmenler ebeveynleri mutlaka güzel karşılamalı ve açıklayıcı bilgiler vermelidir”.

K6: “Özellikle problemlili öğrencilerin velileri okuldan çekinmektedirler hep olumsuz sözler duymak istememektedirler en büyük engel sadece olumsuz davranışlar için çağrılacaklarını düşünmeleri.”

K9: “Taşınmalı eğitim olması nedeniyle insanların köylerinden istedikleri zaman merkeze gelememeleri, Okulların evlere uzaklığı, Ebeveynlerin çalışıyor olması, Eğitime önem verilmemesi, Bazı velilerin eğitimin zorunlu olmasından dolayı çocuklarını okula göndermeleri, Öğrencilerin toplantıları velilere haber vermemeleri, Bazı durumlarda da okul idaresinin soğuk tutumu”

K12: “Yeterli zamanın olmaması ve ebeveynlerin kendilerince farklı uğraşlarının olması, Çalışma hayatı yeterli zaman bulamama yeterince ilgi gösterememe, Eğitim düzeylerinin yetersiz oluşu. Korku, öğretmen para isteyecek çocuğumu eleştirecek şikayet edecek vs”

Teşvik çalışmalarına dair görüşler

Öğretmen ve okul müdürlerinin velinin okulda katılımını artırmak için gerekli teşvik çalışmaları ile ilgili olarak; birlikteliğini artırıcı etkinlikler düzenlenmesi, velilerin katılacağı etkinlik ya da projeler olabileceği, veli ziyaretleri farklı mekanlarda bulunup veli öğretmen seminerleri verilmesi gerektiği, velileri bilinçlendirme konusunda uzman kişilerden yardım alınarak seminerler düzenlemek gerektiği görüşleri ifade edilmektedir. Örnek görüşler aşağıda yer almaktadır:

K2: “Sık sık veli görüşlerini almak ve eğitime destek vermeleri için görüşmeler ve bilgilendirmeler yapılmalıdır. Daha esnek saatlere ve kişileri yormayacak ve eğitime faal şekilde katılacak ve destek verecek şekilde organizasyon yapılması gerekmektedir.”

K4: “Velilerin öğrencileriyle ilgilenebilecekleri sosyal zamanlar devlet aracılığıyla sağlanmalıdır. Okullarda veli - öğretmen - öğrenci birlikteliğini artırıcı etkinlikler düzenlenmesi, rehberlik servislerinin aileleri destekleyici çalışmalar yapması, anne - baba eğitimlerinin zorunlu olması...”

K5: “Düzenli toplantı ve etkinliklerle eğitim sürecine veli katılımının önemine değinilmeli ve olumlu sonuçlar velilere bildirilmeli.”

K6: “Okul yönetimi ya da öğretmenin iletişimi ve daveti olabilir. Ayrıca velilerin katılacağı etkinlik ya da projeler olabilir.”

K7: “Veli ziyaretleri farklı mekanlarda bulunup ortak birşeyler yapma diğer velilere kaynaşma iletişim güler yüz alçak gönüllü olmak gerekir. Okullarda veli öğretmen seminerleri verilmeli (tabi yine katılım sağlanırsa) velisi gelen öğrencilerin başarılarının arttığına onları ikna etmek”

K10: “Öğretmenlere bence bu konuda eğitim verilmeli kendilerinde birer anne baba olduğu hatırlatıldı mali ve bir okula gittiğinde bir öğretmenle konuşmak istediğinde nasıl karşılanmak istiyorlarsa ebe beyin nereden gelen çocukların ailelerine de öyle davranmalı ve karşılımları gerektiği anlatılmalıdır”

K14: “Toplantıları velilerin uygun olduğu saatlerde ve günlerde düzenlemek, Eğitimcilerin Ebeveynlerle sağlıklı iletişim kurması, Velileri bilinçlendirme konusunda uzman kişilerden yardım alınarak seminerler düzenlemek, Çocuklarının sorunları hususunda uzman desteği sağlamak”

Katılım artırma çalışmalarına dair görüşler

Katılımcılara göre veli katılımını artırma çalışmaları olarak; uygun katılım saatleri aile ile görüşülerek birlikte ayarlanabileceği, öğrenci odaklı eğitim programlarının uygulanması gerektiği, veli sosyalleşme ortamları yarışmalar, geziler, etkinlikler yapılabilmesi, ev ziyaretleri yapılması gerektiği, ebeveynlerle olumlu ilişkileri artırmak gerektiği, ebeveynlerin ilgisini çekecek çalışmalar seçmek gerektiği belirtilmektedir. Örnek yazışmalar aşağıda yer aldığı gibidir:

K1: “Kişileri yormadan onları uzun vadeli ve sürekli olarak sürece dahil etmek hem eğitimcilere hem velilere hem de öğrencilere pozitif katkı sağlayabilir.”

K3: “Ders saatleri içerisinde uygun katılım saatleri aile ile görüşülerek birlikte ayarlanabilir böylece çalışan aileler için de uygun zaman dilimi seçilebilir. Öğrenci odaklı eğitim programlarının uygulamak, velilerin önceden oryantasyonunun sağlanması ve Öğrencilerden beklentilerin ebeveynlere de anlatılması kısa ve uzun vade planlama yapılması”

K5: “Anne - babanın okula gelmeleri için iş yerlerinden kanuni izin günleri veya saatleri olmalı, okullarda öğretmen - veli sosyalleşme ortamları yarışmalar, geziler, etkinlikler yapılabilir diye düşünüyorum... iletişim tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır atasözünü hareketle nabza göre şerbet vermeli. Bir veliye konuşurken diğer veli konuştuklarınızı bilmemeli”

K6: “Öğretmenlerin ev ziyaretleri yapmaları Veli ile iletişim araçları yoluyla irtibat kurmaları online toplantılar düzenleyerek onlarla bu konular hakkında bilgi alışverişinde bulunmaları”

K7: “Katılım mutlak olmalı çocuklarımdan sık sık haberdar edilmeli evde takip istenmeli aile de eğitim sürecine dahil edilmeli ama sınıflandırmaları yapılmalı, ebeveynlerle olumlu ilişkileri artırmak, çocukların eğitimi konusunda velileri bilgilendirici çalışmalar yapmak, ebeveynlerin ilgisini çekecek çalışmalar seçmek”

K9: “Ebeveynlerin istekle eğitim öğretim etkinliklerine katılımının sağlanması için çalışmalar yapılmalı, ebeveynlerin ilgi alanlarına göre etkinlikler planlanmalı, ebeveynlerin eğitim süreçlerine katılımlarının artmasının öğrencilerin eğitimlerine olumlu yönde katkı sağlayacağını düşünüyorum.”

K13: “Devam-devamsızlık, başarı gibi durumlar olumlu yönde değişikliğe uğrayacaktır. Ev ziyaretleri yapılmalı öğrenci koçluğu olmalı mutlaka WhatsApp grupları kurup samimi bir haberleşme içerisinde olunmalı”

Katılıma dair beklentilerine dair görüşler

Öğretmen ve idarecilere göre veli katılımına dair beklentilere yönelik olarak görüşlere göre: aktif şekilde katılım sağlanması, ebeveynler eğitim sürecinin takip ve destekçisi olması gerektiği, düzenli aralıklarla okul ve öğretmen ziyaret edilip süreç yakından takip edilmesi gerektiği, öğretmene yüklemek yerine, birlikte sorumluluk alınması gerektiği, problemler ile ilgili olarak öğretmenle istişare etmeli baskıcı zorlayıcı olmaması gerektiği, velilerin çocuklarını iyi takip etmeli ve iyi bir gözlemci olmaları gerektiği görüşü ön planda çıkmıştır. Konuyla ilgili görüşler aşağıdaki gibidir:

K3: “Bir şekilde zaman yaratıp aktif şekilde katılım sağlayabilirler. Nicelikten çok niteliğin önemli olduğunu düşünüyorum bu yüzden katılımın ne kadar uzun veya ne kadar sık olmasından ziyade verimli olması önemli; amaçla hizmet edecek şekilde katılımları öğretmen tarafından koordine edilmelidir.”

K4: “Her çocuğun Farklı ve kendine özgü yetenekleri olduğunu kabul etmeleri ve güven duygusu kazandırmak için onlara alan açmaları. Bütün kademelerde ebeveynler eğitim sürecinin takip ve destekçisi olmalıdır. Gerekli durumlarda katılım mutlaka sağlanmalı bunun yanında düzenli aralıklarla okul ve öğretmen ziyaret edilip süreç yakından takip edilmelidir.”

K6: “Çocukların eğitim sürecinde neler yaptıkları hakkında bilgi sahibi olmalarını ayrıca eğitimle alakalı sorumlulukları öğretmene yüklemek yerine, birlikte sorumluluk alınmalıdır.”

K7: “Eğitim düzeyi yüksek maddi gücü olan okuyan ve bir taşı kaldırmak için elini taşın altına koyan ebeveynler çok iyi dinlemesini biliyorlar.”

K8: “Sürece katılmalı ama öğretmenin önüne geçmemeli kendisi sadece destek ve yardımcı olmalı okul düzenine ve eğitim sürecine müdahale etmemeli öğretmenden çok öğretmen olmamalı, öğretmenle istişare etmeli baskıcı zorlayıcı olmamalı”

K10: “Ebeveynler eğitim sürecine katılırken hayatın her alanında olduğu gibi dengede kalmalıdır. Ne öğrenciyi ne de öğretmeni sıkımsamaları dahil olurken. Diğer taraftan fazla uzak kalarak da ilgisiz bir tutum sergilememeliler.”

K11: “Çocuklarını iyi takip etmeli ve iyi bir gözlemci olmaları. Çocukların öz güveni artıracak etkinliklere katılmalarını sağlamaları beklentilerim arasındadır.”

K15: “Velilerin toplantılarda yer almaları ve zaman zaman zaman öğrencinin durumu hakkında bilgi almak için öğretmenlerle iletişime geçmeleri yararlı olacaktır.”

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Çalışmanın amacı doğrultusunda Batman ilinin Merkez ilçesinde öğretmen ve okul müdürleriyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda aşağıda sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ebeveynlerin eğitim süreçlerine katılımı ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde; çocuklara gerekli özeni gösterilmediği, sosyoekonomik düzeyi düşük olan ebeveynlerin genel olarak katılımı düşük olduğu, ebeveynlerin eğitim sürecine katılması gerektiği, öğrencileri desteklemedikleri, okulla işbirliği içerisinde olunması gerektiği, takip edilen öğrenciler başarı elde edebildiği görülmüştür. Velilerin eğitim süreçlerine katılım sıklığıyla ilgili olarak; velilerin hemen hemen her gün, düzenli olarak, sabah akşam geldikleri, bu durumun yansira okul idaresi davet ettiğinde, veli toplantısı yapıldığında genel olarak katılım sağlandığı görülmüştür.

Veli katılımının genel olarak katkı sağladığı görülmektedir. Buna göre; öğrencinin eğitim hem de öğretim alanına katkı sağladığı, öğretmenin o çocuğu daha iyi tanımakta olduğu, sorunların kısa sürede çözüme kavuştuğu, öğrencinin ailesi tarafından önemsendiğini düşünmesi, öğrencinin kendini özel hissetmesini sağladığı, başarıyı pozitif yönde ivmelendirdiği görülmüştür. Velilerin katılımı ile yaşanan engeller ile ilgili olarak; diğer velilerin eğitim ve sosyo-kültürel yeterliliğinin fazla olması, öğrencilerinin sınıf seviyesinin gerisinde kalması, velilerin ilgisizliği ya da zaman bulamamaları, okulların evlere uzaklığı, ebeveynlerin çalışıyor olması, eğitime önem verilmemesi, bazı velilerin eğitimin zorunlu olmasından dolayı çocuklarını okula göndermeleri konuları ağırlıklı olarak ifade edilmiştir.

Velinin okulda katılımını artırmak için gerekli teşvik çalışmaları ile ilgili olarak; birlikteliğini artırıcı etkinlikler düzenlenmesi, velilerin katılacağı etkinlik ya da projeler olabileceği, veli ziyaretleri farklı mekanlarda bulunup veli öğretmen seminerleri verilmesi gerektiği, velileri bilinçlendirme konusunda uzman kişilerden yardım alınarak seminerler düzenlemek gerektiği, uygun katılım saatleri aile ile görüşülerek birlikte ayarlanabileceği, öğrenci odaklı eğitim programlarının uygulanması gerektiği, veli sosyalleşme ortamları yarışmalar, geziler, etkinlikler yapılabileceği, ev ziyaretleri yapılması gerektiği, ebeveynlerle olumlu ilişkileri artırmak gerektiği, ebeveynlerin ilgisini çekecek çalışmalar seçmek gerektiği belirtilmektedir.

Veli katılımına dair beklentilere yönelik olarak görüşlere göre: aktif şekilde katılım sağlanması, ebeveynler eğitim sürecinin takip ve destekçisi olması gerektiği, düzenli aralıklarla okul ve öğretmen ziyaret edilip süreç yakından takip edilmesi gerektiği, öğretmene yüklemek yerine, birlikte sorumluluk alınması gerektiği, problemler ile ilgili olarak öğretmenle istişare etmeli baskıcı zorlayıcı olmaması gerektiği, velilerin çocuklarını iyi takip etmeli ve iyi bir gözlemci olmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

Başaran ve Koç (2000) ile Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) araştırmalarında okul ile aile arasındaki etkileşimin temel nedeninin öğrencilerin akademik başarıları olduğu sonucu ortaya konulmuştur. Velinin inançları hakkındaki katılımcı görüşleri incelendiğinde ortalamanın üzerinde bir değer almıştır ve alinyazını desteklemektedir. Aydoğan (2014) ve Durmuş'ta (2016) yaptıkları çalışmalarda eğitimin sadece çocuklara yönelik olmadığı, nitelikli bir eğitim öğretim için velilerin de eğitilmesinde belli başlı sorumlulukların öğretmenlere ait olduğunu ortaya koymuştur. Ailelerin sahip olduğu iki ve üzerindeki çocuk sayısı ya da ailenin ilgilenmek zorunda olduğu birey sayısının fazla olması durumu, çalışma saatlerinin uzun olması ve işyerinden izin alma konusundaki zorluklar vb. gibi etkenler aile katılımını azaltan etkenler olarak yorumlanmaktadır. Alanyazında da benzer bulgular (Başaran ve Koç, 2001; Brown, 1989)'da çalışmasında benzer olarak katılımcıların aile katılımı etkinliklerine zaman ve enerji ayıramamalarına neden olarak mesai saatlerinin fazla olması, iş yoğunlukları gibi nedenleri vurgulamışlardır.

Çiftçi ve Bal (2015), yaptıkları çalışmada 8. Sınıf velilerinin 7,6 ve 5. Sınıf velilerine göre daha az katılım gösterdiklerini ifade etmektedir. Demirkasımoğlu'nun (2010), okul idarecileriyle yaptığı çalışma alt sınıf velilerinin okul idarecileriyle daha fazla iletişime geçerken üst sınıflarda öğrencisi olan velilerin okulla daha az iletişime geçtiği ortaya konulmuştur. Ayrıca yapılan çalışmalarda küçük yaş gruplarının daha fazla rehberliğe ihtiyaç duyduğu, öğrencilerin yaşları büyüdükçe serbest hareket etme eğilimlerinin arttığı ve sınıf seviyeleri yükseldikçe okul derslerinin daha karmaşıklaşarak zorlaşması velilerin aile katılımı konusunda daha az katkı sağlamalarına neden olmaktadır (Epstein ve Dauber, 1991; Mau, 1997). Çiftçi ve Bal (2015), yaptıkları çalışmada 8. Sınıf velilerinin 7,6 ve 5. Sınıf velilerine göre daha az katılım gösterdiklerini ifade etmektedir. Bunun nedeni ilköğretim öğrenciler okula başlarken veliler öğretmen tercih ederken ortaokulda öğrenciler okula başlayacağı zaman okul tercih etmektedir. İlkokul velileri iyi iletişim kurabilecekleri öğretmenleri tercih etmeye çalışırken ortaokulda başarısına güvendikleri okulları tercih etmektedirler. Bu durum da eğitim öğretim sorumluluğunun daha çok okula bırakılmasına ve aile katılımının düşmesine neden olmaktadır. Özellikle velilerin ev ve iş yerlerine uzak seçilen okullar da velinin aile katılımını düşüren etkenlerdendir.

Çalışmadan çıkan sonuçlara göre aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

Veli katılımı konusunda inançları yüksek olan velilerin sosyal adalet, eşitlik ve demokratik değerler rehberliğinde aile katılımının niteliğini arttırmaya yönelik okul yönetimi, rehberlik servisi ve sınıf öğretmenleri aracılığıyla velilere bilgilendirici, eğitici etkinliklerin yapılması ve sıklıklarının artırılması önerilebilir.

Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin kendilerini sürekli aile katılımı konusunda geliştirmeleri ve velileri çocukların yaş özelliklerine göre katılımlara yönlendirmeleri ve bilinçlendirmelidir.

Zaman ve enerji yönetimine ilişkin en düşük katılım boyutu olan veli imkânları konusunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin etkinlikleri planlarken katılımın yüksek olacağı zamanlar için velilerle müşterek kararlaştırılan zamanları tercih etmeleri, planlama ve karar süreçlerine velilerinde etkin şekilde dâhil edilmesi önerilebilir. Böylece erkeklerin aile katılımı konusunda sürece dâhil olma oranları artırılabilir.

Velilerin eğitim durumları yükseldikçe çocuklarının eğitim süreçlerine katılım konusunda kendilerini daha yetkin gördükleri ve sürece daha fazla dâhil oldukları görülmektedir. Bu bağlamda kendilerini katılım konusunda yetersiz gören velilere yönelik evde öğrenme etkinlikleri kapsamında velilere bilgiye ulaşma olanakları ve bilgiyi kullanma yeterlilikleri üzerine seminer ve eğitimler verilebilir.

Aile katılımı konusunda velileri motive eden en büyük özellik öğrenciden, öğretmenden ve okul yönetiminden gelen davet algıdır. Bu nedenle okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin velileri okula ve aile katılımı etkinliklerine farklı iletişim kanallarıyla davet etmesi, okula geldiklerinde velileri sıcak ve pozitif karşılamaları, velilerin velilerle, velilerin öğretmenlerle ve velilerin okul yönetimiyle bir araya gelebileceği etkinlikler artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Adams, M. B. Womack, S. A. Shatzer, R.H. ve Caldarella, P. (2010). Parent involvement in school wide social skills instruction: Perceptions of a home note program. *Education*, 130 (3), 513-28.

Ahioğlu, S. (2006). Öğretmen ve veli görüşlerine göre farklı sosyoekonomik düzeydeki ailelerin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma sürecini etkileme biçiminin değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Ahioğlu-Lindberg, E. N. (2014). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin aile katılımı ile ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1339-1361.

Akbaşı, S. ve Kavak, Y. (2008). Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri, *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*, 19, ss. 1-21.

Aksu, F. F. (2014). Fen Derslerinde Ev Temelli Öğrenme Etkinliklerinin Aile Katılımı Açısından İncelenmesi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kafkas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.

Aksu, F. F. ve Karaçöp, A. (2015). Öğrencilerinin ev temelli fen öğrenme etkinliklerine aile katılımı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 456-476.

Aktaş Arnas, Y. ve Yaşar, M. (2008). Okul öncesi eğitimde aile katılımı. Y. Aktaş ve F. Sadık (Ed.). *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi içinde* (ss. 327-362). Ankara: Kök Yayıncılık.

Aktaş-Arnas, Y. (Ed.) (2011). *Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Stratejileri*. Aile Eğitimi ve Okul Öncesinde Aile Katılımı içinde, Adana: Vize Yayıncılık, 98-154.

Anderson, K.J. ve Minke, K.M. (2007). Parental involvement in education: Toward an understanding of parents' decision making. *The Journal of Educational Research*, 100(5), 311-323.

- Arcan, K. (2006). Özel Okullara Giden Lise Düzeyindeki Ergenlerin Akademik Başarıları ile Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, (8), 121–129.
- Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, ss. 80-95.
- Ashby, N. (2006). Activity-filled family meeting leads to increases in parent involvement, student performance at Maryland school (Viers Mill Elementary School). The Achiever, 5(4), 1.
- Aslan, N. ve Cansever, B.A. (2007). Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımda Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi (Kültürlerarası Bir Karşılaştırma). Ege Eğitim Dergisi, 8 (1), 113-130.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışması, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18, ss.119-135.
- Atabey, D. (2008). Yönetici öğretmen aile iletişim ve işbirliği aracı geçerlik güvenirlik çalışması ve okul öncesi eğitim kurumlarındaki yönetici, öğretmenler ile aile arasındaki iletişim ve işbirliğinin yönetici, öğretmen ve aile bakış açısına göre incelenmesi. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Aydoğan İ. (2007). Okul Faaliyetlerine Aile Katılımını Engelleyen Faktörler Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 23, s.259-273
- Balkar, B. (2009). Okul-Aile İşbirliği Sürecine İlişkin Veli ve Öğretmen Görüşleri Üzerine Nitel Bir Çalışma, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(36), s. 105-123.
- Başaran, İ.E. (2000). Eğitim Yönetimi Nitelikli Okul. Ankara: Feryal Matbaası.
- Başaran, S. T. ve Koç, F. (2001). Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Başaran, S. ve Koç, F. (2000). Ailenin çocuğun okuldaki eğitimine katılım sorunları ve katılımın sağlanması için alternatif bir model. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Cavkaytar, Atilla (2000). “Okulöncesi Eğitimde Okul, Aile, Çevre İşbirliği” Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri. (Edt: Sefik Yasar) Eskisehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, ss.133–143
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (1), 131-145
- Çiftçi M. ve Bal Nedim P. (2015). Ortaokul öğrencilerinin anne-baba katılım düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. International Journal of Human Sciences, 12(1), 363-384
- Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2006). Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:16
- Doğru, Ç. T. (2005). Okul-öğretmen-aile işbirliğinin sınıf yönetimine etkisi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi
- Durmuş, E. (2016). Ortaöğretim kurumlarında öğretmenlerin aile katılımıyla ilgili görüşlerinin incelenmesi: İstanbul-Sultanbeyli örneği. İstanbul Aydın Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- E.A.R.G.E.D. (2001). Ailenin Çocuğun Okuldaki Eğitimine Katılım Sorunları ve Katılımın Sağlanması için Alternatif Bir Model, Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- Erdem, A. R. ve Şimşek, N. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Eğitim Öğretime Katkı Sağlamada Öğrenci Velilerini Okula Çekme Başarısı, İlköğretim Online, 8(2), ss 357- 378
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 16(3), 399- 431.
- Erdoğan, Ç., ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. Educational Administration: Theory and Practice, 16(3), 399-431.
- Ersoy, Ö. (2004). Aile katılımı çalışmaları. E. Ömeroğlu (Ed.) Yıllık plan örnekleri ve aile katılımı çalışmaları içinde (s.116). İstanbul: Morpa KültürYayımları
- Gürşimşek, I. Kefi, S. ve Girgin, G. (2007). Okul Öncesi Eğitime Babaların Katılım Düzeyi ile İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33, ss. 181-191.
- Güven, G. (2011). Farklı Eğitim Modelleri Kullanılarak Uygulanan Aile Eğitim Ve Aile Katılım Programlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uygulamalarına Ve Ebeveynlerin Görüşlerine Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

- Kaplan, S. (2002). İlköğretim I. Kademe Okul-Aile İşbirliği Mevcut Durum ve Bir Model Önerisi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Keçeli-Kaysılı, B. (2008). Akademik Başarının Arttırılmasında Aile Katılımı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 9 (1), 69-83
- Kocabaş, E.Ö. (2006). Eğitim Sürecinde Aile Katılımı: Dünyada ve Türkiye'deki Çalışmalar. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3 (26), 143-153.
- Koçak, Y. (1991). Okul-aile iletişiminin engelleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6, 129-133.
- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre iş birliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi. Milli Eğitim Dergisi, 164,
- Konokman, G. Y. ve Yokuş, G. (2016). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime katılım düzeylerine ilişkin algıları/parents' perceptions on their involvement in preschool education. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(35).176-193.
- Köksal Eğmez, F. C. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı (Kocaeli'nde Beş Anaokulunda Yapılan Araştırma). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lindberg, N. ve Demircan, A. N. (2013). Ortaöğretim Okullarında Aile Katılımının Değerlendirilmesi: Aile Katılım Ölçeği Veli ve Öğretmen Formlarının Türkçeye Uyarlanması, Cumhuriyet International Journal of Education, 2(3), pp. 64-78.
- Oğuz, K. (2012). İlköğretim Okullarında Aile Katılımı: Ölçek Uyarlaması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu
- Özbaş, M. ve Badavan, Y. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul-Aile İlişkileri Konusunda Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler, Eğitim ve Bilim, 34(154), ss. 69-81.
- Özcan, Ç. (2012). Okul öncesinde aile katılımı ile çocukların akademik benlik saygısı düzeyi arasındaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Özen, R. ve Tuncel, M. (2010, Mayıs). Ev Ziyaretlerine İlişkin Öğretmen ve Veli Görüşleri, I. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, Balıkesir, Türkiye.
- Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, 5(30), 1169-1189
- Sabancı, A. (2009). Türkiye'de veli katılımına ilişkin ilköğretim okulu yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve öğrenci velilerinin görüşleri. Eurasian Journal of Educational Research, 36(Yaz), 245-262.
- Selanık Ay, T. ve Aydoğdu, B. (2016). Sınıf öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşleri. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(23), 562- 590.
- Şahin, F. T. ve Ünver N. (2005). Okulöncesi eğitim programlarına aile katılımı. Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:13, 23-30, Mart 2005.
- Yaylacı, A. F. (1999). İlköğretim okullarında ailenin okula katılımı: Ankara ili örneği. Ankara Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yıldırım, C. M. ve Dönmez, B. (2008). Okul -aile işbirliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu örneği). Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,7(23),98-115.